

مواجهه با پورنوگرافی در اینترنت و تأثیرات روان‌شناختی بر نوجوانان در شهر تهران

یک مطالعه کیفی^۱

فریده خلیج آبادی فراهانی*

علی زاده محمدی**

چکیده

هدف این مقاله، واکاوی دیدگاه نوجوانان از تأثیرات روان‌شناختی مواجهه با پورنوگرافی (محتوای جنسی نامتعارف) در اینترنت در نوجوانان است. تعداد ۵۴ مصاحبه عمقی با دانش‌آموز ۱۵-۱۸ ساله در شهر تهران (۲۵ دختر، ۲۹ پسر) در خرداد ۱۳۹۵ با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند انجام شد. مصاحبه‌های عمیق با رویکرد تحلیل محتوای موضوعی از نوع استقرایی تحلیل شدند. این تحقیق نشان داد که مواجهه با محتوای فوق‌تأثیرات مهم روان‌شناختی شامل اثرات شناختی، روانی و عاطفی دارد. تأثیرات فوق‌به ترتیب اهمیت عبارت بودند از: ۱. درگیری شدید عاطفی-هیجانی (افت تحصیلی، تحریک و تهییج جنسی، بلوغ زودرس و بیداری زودرس جنسی، اعتیاد اینترنتی و رویاپردازی جنسی)، ۲. آسیب شدید روحی-روانی و ۳. ایجاد احساسات نامطلوب و مبهم. سیاستگذاران سلامت نوجوانان ضروری است که به‌طور جدی، تغییرات اجتماعی در عصر تکنولوژی ارتباطات شامل دسترسی به پورنوگرافی و اثرات آن بر سلامت روان

* دانشیار مطالعات جمعیتی / بهداشت باروری، گروه جمعیت و سلامت، مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور، تهران، ایران، faridehfarahani2@gmail.com

** دانشیار روان‌شناسی، پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی، dr.zadeh@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۱۲، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۸/۱۱

نوجوانان و آسیبهای مربوط به آن توجه جدی کنند و مداخلات مناسب آموزشی و ساختاری طراحی گردد.

کلیدواژه‌ها: اینترنت، محتوای جنسی، پورنوگرافی، تاثیرات روانشناختی، نوجوانان، تهران

۱. مقدمه

گذار از دوران کودکی به بزرگسالی، فرصت مهم زندگی در عین حال زمان پرخطر برای نوجوانان است. کودکان در سراسر جهان از سالهای اول زندگی در معرض برنامه‌های تلویزیون، ماهواره و فیلم‌ها بوده که برخی از رسانه‌های فوق بر "جذابیت جنسی" تاکید داشته و بعنوان یک ویژگی برشمرده می‌شود که افراد می‌توانند در ارتقاء آن بکوشند. در حالیکه، خطراتی از این نظر نوجوانان را تهدید می‌کنند که شامل ایدز و سایر بیماری‌های مقاربتی است. ماهواره، فیلم و موسیقی تنها عوامل تاثیرگذار نیستند، بلکه اینترنت، هم کودکان و نوجوانان را در معرض اطلاعات پهناور و گسترده جنسی و همچنین افراد بی‌شماری که تمایل دارند در مورد رابطه جنسی صحبت کنند، قرار داده است. نوجوانان در اینترنت احساس امنیت می‌کنند، زیرا هویتشان مخفی باقی می‌ماند و می‌توانند به هر اندازه که بخواهند در مورد رابطه جنسی اطلاعات بگیرند. سایت‌های دوستیابی هم فرصت حرف‌زدن و ملاقات کردن با افرادی مثل خودشان را برایشان فراهم می‌کند. همانطور که اولویت‌های جنسی رفتارهایی اکتسابی هستند، اکثر انحرافات جنسی نیز رفتارهایی اکتسابی هستند و هرزه‌نگاری (پورنوگرافی) این قدرت را دارد که آنها به این انحراف بکشد. پورنوگرافی مسئله‌ای اعتیادزا است، بطوریکه فرد نسبت به رابطه جنسی عادی دیگر حساس نخواهد بود و به سمت خشونت کشیده می‌شود.

اگرچه شیوع رفتارهای جنسی قبل از ازدواج در ایران در مقایسه با کشورهای غربی کمتر است، ولی شواهد اخیر نشان می‌دهد که سهم قابل توجهی از نوجوانان و جوانان در شهرهای بزرگ و صنعتی توسعه یافته مانند تهران، رابطه دوستی و صمیمی با جنس مخالف را قبل از ازدواج را تجربه می‌کنند و اقلیت مهمی نیز درگیر رفتارهای جنسی قبل از ازدواج شامل رفتارهای پرخطر جنسی می‌شوند (احمدآبادی Ahmadabadi و همکاران، ۲۰۱۵، هدایتی مقدم Hedayati Moghadam و همکاران، ۲۰۱۵، خلیج آبادی فراهانی Khalajabadi Farahani، ۲۰۰۸، وکیلان Vakilian، موسوی Moosavi و کرامت Keramat، ۲۰۱۴). یک مطالعه فراتحلیل براساس پانزده تحقیق بین سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ در شهرهای مختلف

ایران، شیوع رابطه جنسی قبل از ازدواج را در بین نوجوانان و جوانان در ایران، ۱۶٪ برآورد کرد. این برآیند بر اساس حجم نمونه معادل ۱۴۹۸۹ نوجوان و جوان دانشجوی و غیردانشجو در شهرهای تهران، قزوین، شاهرود، تبریز، اصفهان، قوچان، کرج و لرستان بود. این میزان در بین جوانان در تهران ۲۹٪ بود که میزان قابل‌توجهی است. یکی از مهمترین یافته‌های این فراتحلیل، تفاوت‌های جنسیتی مهم رفتارهای جنسی قبل از ازدواج در جامعه ایران است. بطوریکه شیوع روابط جنسی قبل از ازدواج در دختران فقط ۱۲٪ (فاصله اطمینان ۶/۴٪ و ۱۹/۱٪) و در پسران ۲۹/۱٪ (فاصله اطمینان ۲۳/۸٪ و ۳۴/۶٪) بود. لذا پسران بطور قابل توجهی بیشتر از دختران روابط جنسی قبل از ازدواج را تجربه می‌کنند. این تفاوت جنسیتی در بیشتر جوامع به چشم می‌خورد. بنابراین حدود یک سوم پسران در مقابل حدود یک دهم دختران در ایران تجربه رفتارهای جنسی قبل از ازدواج با جنس مخالف را گزارش کردند که این میزان، قابل چشم‌پوشی نیستند (خلج آبادی فراهانی و همکاران، ۱۳۹۴). موضوع نگران‌کننده این است که نوجوانانی که از نظر جنسی فعال می‌شوند، در معرض خطرات بیشتری از افسردگی و خودکشی قرار می‌گیرند (هالفورز Hallfors و همکاران، ۲۰۰۴، کوزونن Kosunen و همکاران، ۲۰۰۳، اوریتتر و اینگرسول Orr, Beiter, & Ingersoll، ۱۹۹۱). شروع زودرس روابط جنسی در بین نوجوانان همچنین با رفتارهای پرخطر دیگر که برای سلامت تهدیدکننده است، مانند مصرف الکل و مواد مخدر نیز رابطه دارد. عوامل متعددی ممکن است نوجوانان را در معرض خطر رفتارهای جنسی در سنین پایین قرار دهند، مانند نژاد، فقر، استفاده از مواد مخدر و الکل، تاثیر دوستان و تاثیرات والدین (هاستون، وارتلا و دونرستین Huston, Wartella, & Donnerstein، ۱۹۹۸). یکی از عوامل بالقوه، ولی پنهان که در شروع زود هنگام روابط جنسی در بین نوجوانان دخیل است، مواجهه با مطالب یا محتویات جنسی در رسانه‌های جمعی است.

درصد مهمی از جوانان در معرض محتوای جنسی از طریق رسانه‌ها هستند، بر اساس تحقیقات سازمان ملی جوانان، ۹۶/۵ درصد جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال کشور باسواد هستند و نرخ پوشش تحصیلی متوسطه در کشور برابر با ۵۸/۲ درصد و نرخ پوشش آموزش عالی برابر با ۱۹/۳ درصد است (خبرگزاری ایسنا، ۱۳۸۴). بر اساس گزارش اتحادیه جهانی مخابرات (ITU)، ایران رتبه ۱۰۳ را در میان کشورهای جهان در زمینه سطح دسترسی به اینترنت دارد. طبق اعلام اتحادیه جهانی مخابرات، بیش از ۳۴ میلیون نفر از مردم ایران به اینترنت دسترسی دارند و ضریب نفوذ اینترنت در ایران، ۴۴.۰۸ درصد

است (خبرگزاری مهر، ۱۳۹۶). در سال ۱۳۸۰، مطالعه‌ای بر روی ۱۳۸۵ نوجوان ۱۵-۱۸ ساله نشان داد که یک چهارم پسران، دسترسی به ماهواره (۲۷٪) و یک سوم دسترسی به اینترنت (۳۴/۳٪) داشتند (محمدی Mohammadi و همکاران، ۲۰۰۶). مطالعه‌ای در بین ۱۷۴۳ دختر دانشجو در تهران در سال ۱۳۸۵ نشان داد که ۵۶٪ دانشجویان به ماهواره و ۸۴٪ به اینترنت دسترسی داشتند. حدود ۵۹٪ در زمان مطالعه، به اینترنت دسترسی داشته و ۲۶٪ همزمان از چت استفاده کرده‌اند. حدود ۷۲٪ دختران به پونوگرافی یا هرزه نگاری جنسی دسترسی داشته، ۳۸/۴٪ یک یا دوبار، حدود ۱۳٪، بین ۳ تا ۴ بار و حدود ۲۱٪ پنج بار و بیشتر، پونوگرافی دیده بودند (خلج آبادی فراهانی، ۲۰۰۸). مطالعه‌ای در بین ۱۳۵۱ پسر دانشجوی دانشگاه‌های آزاد و دولتی تهران با میانگین سنی ۲۲ سال در سال ۱۳۹۳، نشان داد که ۵۶٪ از وبسایت‌های غیر اخلاقی یا پونوگرافی دیدن کرده‌اند. ۱۷٪ بین یک تا دو بار، ۱۱.۳٪، بین ۳ تا ۴ بار و ۲۸٪ پنج بار یا بیشتر دیدن کردند. این درصدها در بین پسرانی که تجربه روابط جنسی با جنس مخالف قبل از ازدواج را گزارش کرده بودند، به مراتب بیشتر بود. بطوریکه در این گروه، ۹۹٪ به سایت‌های پونوگرافی سر زده‌اند، ۱۸.۵٪ فقط یک یا دو بار و ۱۴٪ بین ۳ تا ۴ بار و ۵۷٪، پنج بار و بیشتر به این سایتها مراجعه کرده بودند (خلج آبادی فراهانی و همکاران، ۲۰۱۴).

بعلت افزایش سن ازدواج و وجود شواهدی مبنی بر روند افزایشی رفتارهای جنسی قبل از ازدواج و رفتارهای پرخطر تهدیدکننده سلامت باروری-جنسی و روانی-اجتماعی جوانان و گسترش روز افزون دسترسی جمعیت ایران بخصوص جوانان به انواع رسانه‌های مجازی بخصوص اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، موضوع فوق حائز اهمیت است. بخصوص که بعلت هنجارهای سنتی غالب جنسی در جامعه ایران و عدم پذیرش روابط جنسی قبل از ازدواج، نگرانی والدین از تأثیرات روان شناختی دسترسی به محتوای جنسی غیراخلاقی در نوجوانان روز به روز بیشتر می‌شود. بخصوص با گسترش دسترسی به اینترنت از طریق گوشی‌های همراه و گسترش شبکه‌های مجازی، با چند کلیک ساده، دسترسی به محتوای جنسی در نوجوانان بسیار سریع و آسان صورت می‌گیرد، در حالیکه ماهیت این دسترسی و تأثیرات آن بر جنبه‌های مختلف زندگی جوانان و نوجوانان مشخص نیست و راهکار آموزشی مشخصی هم برای آن پیش‌بینی و عملیاتی نشده است.

همچنین، علی‌رغم وجود شواهدی مبنی بر گسترش روزافزون دسترسی نوجوانان به اینترنت و فضای مجازی بخصوص از طریق گوشی‌های تلفن همراه و مواجهه

اجتناب‌ناپذیر گروه‌های مختلف نوجوانان و جوانان به پورنوگرافی علی‌رغم وجود فیلترینگ با استفاده از فیلترشکن، بصورت خواسته و ناخواسته (خلج‌آبادی فراهانی، ۱۳۹۴)، هنوز در ایران بخوبی مشخص نیست محتویات خارج عرف جنسی یا پورنوگرافی در اینترنت و فضای مجازی چه تأثیرات روانشناختی در نوجوانان دارند؟ ما در نظر داریم در این مقاله به فهم عمیق و واکاوی تفاسیر و دیدگاه‌های دختران و پسران نوجوان و تجربیات آنها از تأثیرات روانشناختی مواجهه با پورنوگرافی یا محتوای جنسی خارج عرف پردازیم.

۲. پیشینه‌ی تحقیق

مطالعات مختلفی به بررسی مواجهه نوجوانان و جوانان با موضوعات جنسی در رسانه‌های مختلف و اثرات آن بر نگرش و رفتارهای جنسی در جوامع غربی پرداخته‌اند. یک مرورمنظم تحقیقات در مورد نوجوانان و موضوعات جنسی در رسانه‌ها در امریکا، نشان داد که نوجوانان در معرض تصاویر و پیام‌های جنسی زیادی در تلویزیون هستند که تقریباً بطور یکسان یا یک نگاه مثبت بدون کوچکترین بحثی در مورد عواقب بالقوه و عواقب نامطلوب آن ارائه می‌شود. این مطالعه نشان داد که نوجوانان از رسانه بعنوان منبع اطلاعاتی در مورد موضوعات جنسی، ایدز، خشونت و نحوه رفتار در رابطه (عاطفی و جنسی) استفاده می‌کنند. این تحقیق نشان داد که رفتارهای جنسی نوجوانان با استفاده از رسانه مرتبط است، اما جهت رابطه معلوم نیست. مطالعه فوق پیشنهاد می‌کند در بررسی رفتارهای پرخطر جنسی جوانان، دسترسی به اینترنت و محتویات جنسی از طریق رسانه مورد سؤال قرار گیرد (Gruber, ۲۰۰۰).

مطالعه مروری دیگری بر روی تحقیقات انجام شده حوزه علوم اجتماعی و زیست‌پزشکی در مورد مواجهه با محتوای جنسی در رسانه و اثر آن بر نگرش و رفتار نوجوانان ۱۹-۱۱ ساله و راههای کاهش آن، نشان داد که تنها مطالعات اندکی در سالهای اخیر به بررسی تأثیر رسانه بر نگرش و رفتار جنسی جوانان پرداخته‌اند (اسکوبار چاوز Escobar-Chaves, ۲۰۰۵). در نتیجه، برای تولید شاخص‌های مشخص و قوی‌تر تحقیق و روش‌شناسی‌های قوی، پایش‌های ملی مداوم در مورد محتوای جنسی رسانه‌ها و در معرض قرارگرفتن گروه‌های مختلف جوانان در برابر آنها و همچنین مطالعات طولی در

مورد اثر مواجهه بر تصمیم‌گیری جنسی، نگرش و رفتار جنسی این زیر گروه‌های جمعیتی تحقیقات بیشتری ضروری است.

مطالعه‌ای دیگر در سال ۲۰۰۵ با هدف بررسی تاثیر مواجهه با محتویات جنسی بر نیات و رفتارهای جنسی نوجوانان انجام شد. تعداد ۳۲۶۱ نوجوان پایه ۷ و ۸ دبیرستان‌ها در امریکا، پرسشنامه دسترسی به رسانه و محتویات جنسی و یک نمونه فرعی ۱۰۷۴ نوجوان پرسشنامه نگرش و رفتار جنسی را تکمیل کردند. بر اساس نتایج این مطالعه، در کل ۱۱٪ از رسانه‌های مختلف حاوی محتویات جنسی بودند (شامل روابط عاشقانه، نمایش بدن برهنه، تماس و بوسه و نزدیکی جنسی) و جوانان اغلب برای یادگیری در مورد روابط جنسی به رسانه‌ها سر می‌زنند. در یک پیمایش بر روی بیش از ۵۰۰ نوجوان و جوان، رسانه‌ها، از والدین و مدارس بعنوان منبع دریافت اطلاعات در مورد روابط جنسی با فاصله زیاد پیشی گرفتند (بنیاد خانواده کیزر Kaiser Family Foundation، ۲۰۰۴).

یک تحقیق کیفی در بین ۵۱ دختر و پسر نوجوان در سوئد با هدف جستجوی عواقب دسترسی به پورنوگرافی و رابطه آن با جنسیت و روابط جنسی در سال ۲۰۰۹ انجام شد و نتایج حاکی از فرآیند عادی شدن و ابهام در نوجوانان بود. پورنوگرافی بعنوان یک شکل از نزدیکی یا مقاربت اجتماعی، یک منبع اطلاعات، و یک محرک برای تهییج جنسی است. مصرف پورنوگرافی در بین پسران جوان شایع‌تر از دختران جوان است. برای هر دوی دختران و پسران جوان، دستخط‌های پورن، کارکردی بعنوان قالب مرجع در ارتباط با ایده‌آل‌های بدنی و عملکرد جنسی است. بیشتر شرکت‌کنندگان مهارت‌های لازم را در مورد چگونگی مواجهه با پورنوگرافی در یک روش تعاملی و ملموس بدست آوردند (لوفگرن Martenson-Lofgren، منسون Mansson، ۲۰۰۹). برخی از شواهد پیمایش نشان می‌دهند که رسانه‌ها و مشاهده محتویات جنسی در آنها، مانند ابر همسان جنسی Sexual Super Peers برای دختران جوان بوده که نقش آموزش‌دهنده و مشوق آنان برای درگیر شدن در روابط جنسی زودهنگام را نسبت به دیگران بازی می‌کنند (براون Brown، هالپرن Halpern و کی ال K.L.، ۲۰۰۵).

۱.۲ پیشینه پژوهش در ایران

با توجه به اینکه تلویزیون ملی ایران و انتشارات مجاز مانند مجلات و روزنامه‌ها از یک سری محدودیت‌های سختگیرانه در عرضه صحنه‌ها و محتوای خارج‌عرف و غیراخلاقی

تبعیت می‌کنند، مطالعات در خصوص مواجهه با محتوای جنسی در رسانه‌ها و تأثیرات روان‌شناختی با استفاده از مطالعه میدانی نادر است، اما پس از دسترسی به ماهواره در ایران از حدود بیست سال گذشته و انقلاب رسانه‌ای و دسترسی به اینترنت و فضای مجازی که کنترل دسترسی به محتوای جنسی و خارج عرف را سخت‌تر کرده، بتدریج تعداد مطالعات در این زمینه افزایش یافت.

مرور مطالعات انجام شده پیرامون اینترنت و فضای مجازی نشان داد که برخی مطالعات به بررسی میزان مصرف اینترنت شامل اعتیاد اینترنتی پرداخته (روحانی و تازی، ۱۳۹۰، غلامعلیان و نادری، ۱۳۸۳، حسن‌زاده کریمی و کریمی، ۱۳۹۵ و ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۰) و عمده مطالعات، به بررسی تأثیرات اینترنت بر جوانان پرداخته‌اند. یکی از مهمترین تأثیرات، تأثیرات روانی است برای مثال سجادیان و نادری (۱۳۸۵) رابطه اینترنت با افسردگی و انزوای اجتماعی نوجوان، حیدری (۱۳۹۵) اثر آن را بر کاهش مولفه‌های سلامت روان و غلامعلیان و نادری (۱۳۸۳) رابطه آن را با افسردگی، زنجانی‌زاده و محمدجوادی (۱۳۸۴) تأثیر آن بر کاهش ارزش‌های خانوادگی و باجلان و همکاران (۱۳۹۵) اثر آن را در روابط خانودگی و اجتماعی، وضعیت جسمانی و روانی و تحصیلی و سبک زندگی نوجوانان و جعفری و شهابی (۱۳۹۵) تأثیر آن بر آسیب‌های اجتماعی و یاسمی نژاد و آزادی و امویی (۱۳۹۰) اثر آن را بر امنیت اجتماعی، رازقی و صفاری بادی (۱۳۹۴) اثر آن را در گسترش آگاهی و دانش بیشتر، اطلاع از حال و احوال اقوام و دوستان، گسترش روابط اجتماعی و بیکاری گزارش دادند. یکی از تحقیقات کیفی به کشف تأثیرات رسانه‌های جهانی در رفتارهای جنسی در پسران جوان ۱۸-۲۴ ساله در اصفهان پرداخت و نشان داده که این مواجهه با ایجاد الگوی رفتاری، دسترسی به محتوای جنسی و تسهیل تعامل با جنس مخالف، موجب تشویق و افزایش رفتارهای جنسی در جوانان میشود (طالقانی، مرقاتی‌خویی، نوروزی، توکلی / Taleghani, F., Merghati-Khoie, E., Noroozi, M., Tavakoli, M., Gholami, A و همکاران، ۲۰۱۷).

تحقیقی توسط آذرنیا (۱۳۸۳) با هدف بررسی نحوه کاربرد اینترنت نزد جوانان مشهد در بین ۴۰۰ نفر از جوانان ۱۵-۲۴ ساله انجام شد. این تحقیق شیوع استفاده از اینترنت را در بین گروه مورد مطالعه، ۴۴٪ نشان داد (۵۷٪ مردان و ۴۲٫۵٪ زنان، ۷۶٪ مجرد و ۲۴٪ متأهل). در مرحله دوم بررسی بر روی ۴۰۰ نفر از کاربران اینترنت انجام شد (میانگین سنی ۲۲ سال) که حدود ۳۵٪ دارای بیش از سه دوست غیر هم‌جنس بوده‌اند. حدود ۳۶٪ از

افراد دارای دوست اینترنتی، پس از دوستی از طریق اینترنت همدیگر را ملاقات کرده و ۹۲٪ از کاربران در اینترنت جست‌وجو کردند. اکثریت کاربران (۵۶/۱٪) از دیدن سایت‌های فیلترشده صرف نظر کرده، ۲۵/۱٪ از فیلترشکن استفاده کرده و ۱۸/۷٪ نیز به سایت‌هایی با مضمون مشابه مراجعه کردند. میزان علاقه به اینترنت بین زن و مرد تفاوتی نداشت.

مطالعات عوامل متعددی را مسئول تغییرات نگرش‌های جنسی شناخته‌اند، یکی از مهمترین عوامل، دسترسی به رسانه‌ها منجمله اینترنت است. دسترسی به سایر فرهنگها، توسط اینترنت و فضای مجازی، طبعاً "بسیاری از اعتقادات و باورهای ارزشی افراد بخصوص نوجوانان که هنوز باورهایشان نهادینه نشده، بیشتر تحت‌تاثیر قرار می‌دهد. اینترنت و فضای مجازی بخصوص زمانی در تغییر باورها، ارزشها و سپس رفتارها اهمیت دارد که فضای واقعی محدودیت بیشتری برای برخورد با این موضوعات فراهم سازد برخی مطالعات داخلی شاهد این مدعا است. مطالعه‌ای بر روی ۱۳۸۵ پسر نوجوان ۱۵-۱۸ ساله در تهران نشان داد که نوجوانانی که دسترسی به ماهواره و اینترنت داشتند، بطور معنی‌داری نگرش مثبت‌تری به روابط جنسی قبل از ازدواج داشتند، نسبت به نوجوانانی که دسترسی فوق را نداشتند (محمدی Mohamamadi و همکاران، ۲۰۰۶). مطالعه دیگری در بین ۱۷۴۳ دختر دانشجو در سال ۱۳۸۴-۱۳۸۵ نشان داد که دسترسی به ماهواره یک عامل پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار و مهم برای هنجار جنسی آزادتر در بین دوستان است (خلج‌آبادی فراهانی و کلند Cleland، ۲۰۱۵).

با مرور مطالعات انجام شده در حوزه فضای مجازی و اینترنت در بین جوانان در ایران، به خوبی مشخص میشود که عمده تحقیقات قبلی انجام شده به ماهیت دسترسی به فضای مجازی و اینترنت در کل پرداخته‌اند و کمتر بر مواجهه با هرزه‌نگاری جنسی از طریق اینترنت و فضای مجازی و تاثیرات روانشناختی آن بر نوجوانان تمرکز شده است. همچنین اکثر مطالعات ماهیت کمی داشته و در این خصوص کمتر به فهم عمقی تجربیات و دیدگاههای مخاطبین در قالب مطالعات کیفی توجه شده است. لذا تحقیق حاضر برای پر کردن خلا اطلاعاتی فوق در پیشینه تحقیق انجام شد و می‌تواند اطلاعات خوبی برای معرفی مداخلات آموزشی هم برای نوجوانان، والدین و هم مدارس و نهادهای آموزشی فراهم سازد.

همچنین، بیشتر آنچه که ما در مورد تاثیرات رسانه بر نگرش و رفتارهای جنسی در بین جوانان می‌دانیم بر اساس مطالعاتی است که در جوامع غربی مانند آمریکا و اروپا انجام شده

است. از آنجائیکه رسانه‌های غربی بطور فزاینده‌ای در کل دنیا قابل دسترس هستند و با توجه به اینکه اینترنت و فضای مجازی، تبادل محتوای خارج عرف جنسی و پورن را در بین کاربران بسیار سریع و آسان نموده است، لازم است در مورد تأثیر مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف که در جوامع لیبرال غربی تولید می‌شود و برخی محتوای جنسی که در داخل کشور بصورت غیر قانونی تولید می‌شود، در جامعه ایران که پیشینه سنتی و مذهبی دارد، تحقیق و بررسی صورت گیرد. بر اساس مرور پیشینه، در ایران هیچ تحقیق کیفی که به کنکاش ماهیت تأثیر روان‌شناختی مواجهه با محتوای غیراخلاقی جنسی (پورنوگرافی) در اینترنت در نوجوانان پرداخته باشد، وجود ندارد.

۳. مدل نظری تحقیق

تحقیق کنونی بر اساس رویکرد تفسیری انجام شده و بر اساس دیدگاه دستخط جنسی به مطالعه نقش مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف در اینترنت در رفتارهای جنسی نوجوانان در تهران می‌پردازد. این چارچوب دارای اصول پارادایمی خاص در برگزیده مجموعه سوالهای هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی و روش‌شناسی است (نیومن Newman، ۲۰۰۰). در این رویکرد، انسان به مثابه موجودی فعال، معنا ساز و خلاق نگریده می‌شود که مدام در حال معنا کردن زندگی اجتماعی و واقعیت‌های اجتماعی است (تاکر، ۱۹۹۸، ایوت و رای ۲۰۰۱ به نقل از محمدپور، ۱۳۹۲).

واقعیت اجتماعی بر اساس رویکرد تفسیری، به مثابه‌ی محصولی اجتماعی است که در فرآیند تعامل‌های انسانی بازسازی و تفسیر میشود و صرفاً قابل درک و تفسیر است. این واقعیت‌ها چون فاقد الگوی عام و از پیش تعیین‌شده، منظم و فرازمان و فرامکان بوده و به شکل شناور و موقعیتی در حال شکل‌گیری هستند، تنها می‌توانند درک و فهم شوند. هدف این پژوهش از این نظر درک و فهم معنای رفتارهای کنشگران یا کنش‌های متقابل معنادار افراد است که در سطوح بالاتر به یک سری ساختارها و واقعیت‌های عینی‌تر کلان تبدیل میشوند (لادیر ۱۹۹۸، ترنر، ۲۰۰۳ به نقل از محمدپور، ۱۳۹۲).

رویکرد تفسیری در برگزیده نظریه‌های مختلف است منجمله برساخت‌گرایی که بر سطوح خرد زندگی اجتماعی تأکید دارد و جوامع را محصول پیامدهای روابط اجتماعی خرد می‌بیند (گارفینکل، ۱۹۷۶، شوتز، ۱۹۶۶، کالینز، ۲۰۰۴ به نقل از محمدپور، ۱۳۹۲). در این دیدگاه انسان محوریت دارد زیرا نه تنها محیط و جهان پیرامون خود را می‌سازد، بلکه

به آن معنا و مفهوم می‌بخشد. ارزیابی و تفسیر انسانها از محیط پیرامون به مکانیسمی می‌انجامد که آن را "بازاندیشی Reflexivity" می‌خوانند. در این فرآیند، قبل از حضور محقق، دنیای سوژه‌ها، توسط خود آنان تفسیر شده است و پس از حضور محقق، تنها گردآوری، سازماندهی و همکناری تفاسیر ارائه شده، صورت می‌گیرد.

در تحقیق حاضر، درک و تفاسیر نوجوانان دختر و پسر از تاثیرات روان شناختی مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف یا هرزه نگاری (پورنوگرافی) در اینترنت و اکاوی می‌شود. با توجه به اینکه اساس نظری این تحقیق برساخت اجتماعی و دستخط جنسی است، مدل مفهومی پایه که مطالعه اصلی را هدایت کرده است، در سه سطح: ۱. کنش و تعامل، ۲. تفسیر و درک و ۳. فرهنگ، به کنکاش در ماهیت و چگونگی تاثیرات در سطوح فوق شامل تاثیرات روان شناختی و درون شخصیتی، روابط بین فردی و تاثیرات فرهنگی پرداخته است. در سطح روابط بین فردی و سطح فرهنگ، تعامل اجتماعی نقش بارزی داشته و در سطح تغییرات درون روانی و درون شخصیتی، تفسیر و بازاندیشی و بازسازی پدیده نقش مهمی را بازی می‌کند. در این مقاله، هدف، اکاوی تفاسیر نوجوانان از تاثیرات روان شناختی مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف در اینترنت و فضای مجازی است. سوالی که این تحقیق پاسخ خواهد داد این است که از دیدگاه نوجوانان دختر و پسر ۱۸-۱۵ ساله شهر تهران، مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف در اینترنت و فضای مجازی چه تاثیرات روان شناختی بر آنها دارد؟ تاثیرات مربوط به سطح کنش و تعامل و فرهنگ و تاثیرات مربوط به ارزشی و نگرشی در این مقاله پرداخته خواهند شد و تنها به طور عمیق درک و تفسیر نوجوانان را از تاثیرات روان شناختی مواجهه و مصرف محتوای خارج عرف جنسی مکاشفه می‌گردد.

۴. روش اجرا

جمعیت هدف را در این مطالعه، دختران و پسران دوره دوم متوسطه دبیرستانهای دولتی و غیرانتفاعی مناطق مختلف شهر تهران تشکیل می‌دهند. این مطالعه کیفی از نوع اکتشافی است و با توجه به رویکرد تفسیری بنیادی (Basic Interpretive Approach)، روش جمع‌آوری داده‌ها مبتنی بر مصاحبه عمیق است که داده‌های طبیعت‌گرایانه (Naturalistic) است. هدف تولید نظریه نبوده، بلکه ایجاد توصیف غنی و ضخیم (Thick Rich Description) از موضوع است.

روش نمونه‌گیری از نوع هدفمند (Purposive) با حداکثر تنوع بوده و معیار نمونه‌گیری عبارت بود از گروه سنی، جنس، مناطق مختلف آموزش و پرورش، که معرف تفاوت و تنوع سطح اقتصادی اجتماعی در نمونه است. با توجه به اهمیت آموزش مصاحبه‌گران، دومصاحبه‌گر خانم و پنج مصاحبه‌گر آقا با تحصیلات کارشناسی ارشد و کارشناسی در رشته‌های علوم اجتماعی در دو جلسه دو ساعته آموزش دیدند. محقق اصلی نیز در انجام برخی از مصاحبه‌های عمیق در مرحله کار میدانی مشارکت داشته تا با ماهیت مصاحبه‌ها و مشکلات انجام کار میدانی آشنا شده و به تحلیل داده‌ها از ابتدای جمع‌آوری داده‌ها کمک کند. در جلسات فوق، هدف مطالعه، نحوه مصاحبه و نکات مهم در مصاحبه عمقی آموزش داده شد. از مصاحبه‌گران خواسته شد مصاحبه‌های پایلوت قبل از شروع کار میدانی برای بررسی و بازخورد و اصلاح انجام داده و برای مجری طرح ارسال نمایند. لذا همه مصاحبه‌گران نمونه‌هایی از مصاحبه‌های انجام شده با نمونه‌های در دسترس پیرامون خود (دختران و پسران نوجوان) بصورت فایل صوتی و فایل پیاده شده برای مجری طرح ارسال کردند تا بازخورد مناسب جهت بهبود کیفیت مصاحبه و رفع ایرادهای آنها انجام شود. در جلسه حضوری نیز ضمن آشناکردن آنها با هدف و ماهیت مطالعه، در مورد راهنمای موضوعی توضیحاتی ارائه شد و آموزش‌های تکنیکی در مورد نحوه انجام مصاحبه عمقی ارائه گردید.

۵. جمع‌آوری داده‌ها

قبل از انجام کار اصلی مصاحبه‌ها، تعدادی مصاحبه و بحث گروهی بصورت پایلوت انجام شد تا مجری درک درستی از قابلیت اجرای طرح، مشکلات پیش‌رو و ماهیت مصاحبه‌ها بدست آورد. این مصاحبه‌ها بعنوان پایلوت صورت گرفت بطوریکه در یکی از دبیرستانهای دخترانه شرق تهران با انجام دو بحث گروهی و ۴ مصاحبه عمقی و همچنین انجام مصاحبه با ۴ دانش‌آموز دوره دوم دبیرستان توسط مجری و سایر مصاحبه‌گران، عملیاتی بودن این طرح را تضمین و بررسی نمودیم. پس از اطمینان از شرایط محرمانه بودن اطلاعات، مجوزهای لازم برای اجرای طرح در مدارس در تاریخ ۲۰ لغایت ۲۵ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۵ اخذ گردید. این امر بعلت شروع برنامه امتحانات دبیرستانها از تاریخ ۲۵ اردیبهشت به بعد بود که موجب شد کار میدانی بطور فشرده در طول یک هفته به اجرا در آید. مجوز انجام این طرح در ۴ منطقه تهران (مناطق ۴، ۵، ۶، ۱۶) که توزیع جغرافیایی

مناسبی برای شهر تهران داشتند، کسب گردید. با توجه به محدودیت زمانی و مدت زمان لازم برای هماهنگی با ادارات آموزش پرورش هر منطقه و کسب مجوز حراست آن ادارات و هماهنگی با مدارس دولتی و غیر انتفاعی منطقه فوق؛ مناطق آموزش پرورش در بین مصاحبه‌گران به نحوی تقسیم شد که در هر منطقه در هر روز یک مصاحبه‌گر خانم و یک مصاحبه‌گر آقا جهت کسب مجوزهای لازم و انجام مصاحبه‌ها مراجعه نمایند.

پس از کسب مجوز کمیته اخلاق در موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت و کسب مجوزهای لازم آموزش و پرورش، بر اساس جدول زمان بندی شده، مصاحبه‌گران در هر روز به ادارات آموزش و پرورش منطقه مربوطه مراجعه نمایند و پس از هماهنگی، به یک دبیرستان دولتی و یک دبیرستان غیردولتی از مقطع دوره دوم متوسطه مراجعه می‌کردند. مصاحبه‌گران در هر منطقه از ترکیب دو جنس بودند. یک مصاحبه‌گر خانم، برای انجام مصاحبه با دختران در دبیرستانهای دخترانه و یک مصاحبه‌گر مرد برای مصاحبه با پسران دانش آموز. با هماهنگی با مسئولین مدارس، چند مصاحبه عمقی در هر روز انجام دادند. بدین ترتیب که در هر کلاس از پایه‌های پایین، میانه و بالا تعدادی داوطلب برای انجام مصاحبه انتخاب کرده و در محل مناسب مثل کتابخانه یا اتاق مشاور، مصاحبه عمقی انجام میشد. اجازه ضبط صدا در مدارس داده نشد، لذا مصاحبه‌گران با انعطاف کامل، مصاحبه‌ها را یادداشت کردند و از ضبط صدا خودداری نمودند.

نمونه‌ها از بین دانش‌آموزان در ۱۹ دبیرستان مربوط به ۵ منطقه آموزش پرورش شهر تهران (منطقه ۵، ۶، ۱۶، ۴ و ۱۳) برای مصاحبه‌ها انتخاب شدند همچنین تعدادی از مصاحبه‌ها با دانش‌آموزان همین گروه سنی در خارج از دبیرستان (پارک، منزل، محل آموزشگاه‌های علمی) توسط مجری و مصاحبه‌گران انجام شد (۹ مصاحبه عمقی). تمام معیارهای محرمانگی و بی‌نام بودن برای اطمینان از پاسخ‌های درست و صادقانه در انجام مصاحبه‌ها نظر گرفته شد. لازم به ذکر است که غیر از مناطق چهارگانه آموزش و پرورش، برخی از مصاحبه‌ها که خارج از مدارس با دانش‌آموزان انجام شده بود، مربوط به دانش‌آموزانی بود که در مدارس مناطق ۱ و ۸ تحصیل می‌کردند. همچنین تعدادی مصاحبه با کیفیت قبل از انجام کار رسمی میدانی، با تعدادی از دانش‌آموزان دولتی یکی از مدارس دخترانه دوره دوم دبیرستان در منطقه ۱۳ مصاحبه انجام شد که در این تحلیل آورده شدند.

ابزار در مطالعه کیفی، محقق کیفی است که در این مطالعه از مصاحبه‌گران آموزش دیده زن و مرد برای دانش‌آموزان دختر و پسر استفاده گردید و مصاحبه عمقی با استفاده از

راهنمای موضوعی انجام شد. برای کنکاش تأثیرات روان‌شناختی، سوالات زیر از نوجوان پرسیده شد. زمانی که نوجوانان هم سن شما با موضوعات جنسی غیر اخلاقی در اینترنت مواجه میشوند، چه احساسی دارند؟ چه تأثیری بر روحیات و روان آنها دارد؟ تجربه خود را در این خصوص توضیح دهید، چه تأثیراتی بر روح و روان و روحیات شما داشت؟ چه آسیبهایی از این نظر متوجه جوانان است؟ بر اساس تجربیات خود و دیگران توضیح دهید. در طول اجرای کار میدانی، مسائل محرمانه بودن اطلاعات، بی‌نام بودن افراد شرکت‌کننده در مصاحبه و حفظ شئون محیط مدرسه و انعطاف کامل با برنامه‌ها و قوانین مدارس، از جمله ملاحظات اخلاقی در تحقیق فوق بود.

در این تحقیق دسترسی به اینترنت، منظور "استفاده از اینترنت توسط تلفن‌های هوشمند، تبلت، کنسولهای بازی و کامپیوتر و غیره" بود. همچنین منظور از "پورنوگرافی یا محتویات جنسی غیر اخلاقی و خارج عرف یا محتویات شفاف جنسی" (Sexually Explicit Materials) عبارت است از "هر نوع محتوایی که عمدتاً از نظر جنسی شفاف و بی‌پرده بوده و با هدف اولیه تحریک جنسی ایجاد شده باشد" (مک منوس ۱۹۸۶، Owens و همکاران، ۲۰۱۲). این محتوا می‌تواند شامل هر نوع گفتگو، موقعیت یا رفتاری که به موضوعات جنسی خارج عرف مرتبط باشد، پیشنهادکننده بوده و یا فعالیت غیر اخلاقی یا رابطه غیر اخلاقی را منعکس کند و شامل تصویر، فیلم، متن، موسیقی و بازی می‌باشد.

۶. تجزیه و تحلیل اطلاعات

تعداد ۵۴ مصاحبه عمقی پس از بازبینی توسط مجری طرح و مرور کلی جهت تحلیل آماده شدند و در فایل‌های جداگانه ورد (word) تایپ شدند. فایل‌های مصاحبه‌ها در نرم افزار مکس کیودا نسخه ۱۰ وارد شد و مصاحبه‌ها با استفاده از توانایی نرم افزار با کدها و یا برچسب‌هایی بر اساس معانی ظاهری، کدگذاری باز شدند. رویکرد تحلیل در این تحقیق از نوع محتوایی موضوعی متعارف (Conventional) از نوع تراکمی (Summative) بود. مصاحبه‌ها، کلمه به کلمه و جمله به جمله در پاسخ به سوالات پژوهش، کدگذاری باز شدند. با استفاده از نرم افزار مکس کیودا، تعداد ۳۹۱۸ کد باز به داده‌ها داده شد. بر اساس سوال تحقیق، کدهای باز به سبب اشتراکات مفهومی در دسته‌ها و طبقات مجزا در سطوح انتزاعی بالاتر قرار گرفتند که این طبقات مرتب بازنگری می‌شد و کدها بین طبقات جابجا

می‌گردید تا نهایمی شوند. کدهایی که بطور تکرار شده برای هر موضوع آمده است، نشان‌دهنده اهمیت و میزان اشتراک در اظهار آن در بین نمونه مورد بررسی است.

۷. اعتبار و انتقال پذیری نتایج

جهت تقویت اعتبار و قدرت انتقال‌پذیری نتایج، یکی از روشها، مثلث‌سازی یا تری‌انگولیشن (Triangulation) با استفاده از روشهای مختلف استخراج داده‌ها است که در این تحقیق، استفاده از مصاحبه، به‌مراه یادداشتهای مصاحبه‌گران و یادداشتهای کدگذار و تحلیل گر به تقویت اعتبار کمک کرده است. همچنین نظر و دیدگاه ناظر طرح و تأیید ایشان در مورد روش تحلیل و کدگذاری و طبقات در مسیر تحلیل داده‌ها انجام شد. برای نشان دادن تکرار پذیری کدها، سعی شد برای کدهای تکرارشونده، نقل قولهای مختلف از افراد با مشخصات متفاوت سنی و جنسی و اقتصادی اجتماعی ارائه شود. برای بازبینی اعضا (Member check)، محقق ضمن درگیر بودن کامل با موضوع در تمام مصاحبه‌ها و ایجاد ارتباط خوب با مشارکت کنندگان در تحقیق، در پایان هر مصاحبه انگیزه‌ها و درون‌مایه‌های مرتبط با موضوع تحقیق را از مصاحبه‌ها استخراج کرده و به شرکت‌کننده بازخورد داده تا از درستی آن اطمینان حاصل و در صورت داشتن هرگونه مغایرت، اصلاح شود.

بازتاب یا موقعیت محقق (Reflexivity and Researcher position)، مجری و مصاحبه‌گران با آگاهی کامل، در تمام طول تحقیق از آلوده شدن نتایج به دیدگاههای خود مطلع بوده و تلاش کردند نتایج تحلیل متأثر از دیدگاههای خود محقق و مصاحبه‌گر نباشد و نظرات و دیدگاههای شرکت‌کنندگان را با نظرات شخصی خود در انجام مصاحبه و کدگذاری و تحلیل آلوده نکردند تا از ایجاد خطا و کاهش اعتبار نتایج بپرهیزند. بررسی همتایان (peer review): بعلت ماهیت ذهنی تحلیل و تفاوت افراد، توافق کامل کدگذاری‌ها بین افراد بطور کامل میسر نبود، ولی صحت و اجماع محققین از نحوه کدگذاری به اعتبار نتایج کمک می‌کند. لذا در این مطالعه، کدها و طبقات با دو نفر از پژوهشگران کیفی تحقیق درمیان گذاشته شد و در خصوص آنها اجماع حاصل شد. در انتخاب شرکت‌کنندگان برای مصاحبه عمقی، برای ایجاد حداکثر تنوع در شرکت‌کنندگان با تجربیات و دیدگاههای مختلف نیز سعی شد. آزمون سنجش دقیق (Audit Trial): علاوه بر همه راهبردهای بالا، تمام مراحل تحقیق و تحلیل به جزئیات توضیح داده شد تا مطالعات مشابه بتوانند با مشخصات مشابه انجام شده و نتایج قابل مقایسه با مطالعات مشابه باشد.

۸. نتایج

نمونه مورد بررسی در این مطالعه شامل ۲۹ پسر نوجوان و ۲۵ دختر نوجوان در مدارس دولتی و غیر انتفاعی شهر تهران بودند. اکثر آنها سن ۱۸ سال داشته (۲۰ نفر) و ۱۷ نفر، ۱۷ ساله بوده و ۱۱ نفر، ۱۶ ساله بوده و فقط ۶ نفر، سن ۱۵ سال داشتند. بیشتر نمونه دارای والدینی بودند که تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم و لیسانس داشتند، از نظر اقتصادی بیشتر از طبقه متوسط و متوسط رو به بالا بودند، تعداد دانش‌آموزان دولتی بیش از دو برابر دانش‌آموزان مدارس غیر انتفاعی بود (۳۸ نفر در برابر ۱۶ نفر).

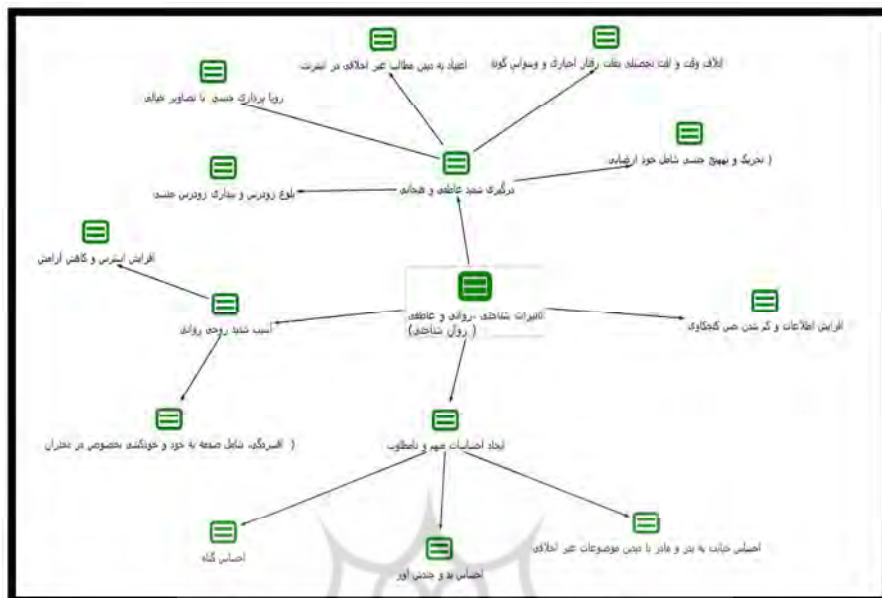
تأثیرات روان‌شناختی مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف یا پورنوگرافی در اینترنت بر نوجوانان

سه مقوله مهم بر اساس اشتراکات مفهومی کدهای باز (تعداد ۲۰۵ کد باز) که از تحلیل بدست آمد عبارتند از: ۱. درگیری شدید عاطفی-هیجانی، ۲. آسیب شدید روحی و روانی، ۳. ایجاد احساسات نامطلوب و مبهم. مقوله‌ها و کدهای باز بر حسب میزان تکرار شونده‌گی در جدول زیر آمده است:

جدول ۱ مقوله‌ها و کدهای استخراج شده در مورد تأثیرات روان‌شناختی مواجهه با پورنوگرافی در اینترنت در نوجوانان

مقوله‌ها	کدها
۱. درگیری شدید عاطفی-هیجانی	اتلاف وقت و افت تحصیلی بعلت رفتاری اجباری و وسواسی (۶۱ کد) تحریک و تهییج جنسی شامل خود ارضایی (۳۵ کد) بلوغ زودرس و بیداری زودرس جنسی (۱۸) اعتیاد به دیدن محتوای جنسی در اینترنت (۷ کد) تقویت رویا پردازی جنسی و تصویر سازی ذهنی (۷ کد)
۲. آسیب شدید روحی-روانی	افسردگی شامل صدمه به خود و خودکشی بخصوص در دختران (۴۴ کد) کاهش آرامش و افزایش استرس و اضطراب (۱۶ کد) احساس گناه (۸ کد)
۳. ایجاد احساسات نامطلوب و مبهم	احساسات بد و چندانس آور (۷ کد) احساس خیانت به پدر و مادر (۲ کد)

تعداد ۲۴ کد باز مربوط به سایر تأثیرات که خیلی تکرار شونده نبودند شامل پرخاشگر، تمایل به بزرگ نشان دادن خود، سطحی شدن معنای عشق و رابطه، غرور بعلت لایک شدن، خوش بودن، از دست رفتن ثبات شخصیتی، کاهش اعتماد به نفس بود.

شکل ۱ نقشه مکس کیو دا از مقولات و کدهای زیر مجموعه

۱. درگیری شدید عاطفی-هیجانی

این مقوله شامل تأثیر منفی بر پیشرفت تحصیلی یا افت تحصیلی، تحریک یا تهییج جنسی، اعتیاد اینترنت و رویا پردازش جنسی است. همه این تأثیرات بعلت درگیری شدید عاطفی و هیجانی در نوجوان در اثر مواجهه با محتوای جنسی محرک یا پورنوگرافی ایجاد می‌شود.

- اتلاف وقت و افت تحصیلی

یکی از پر تکرارترین کدهای باز در پاسخ به تأثیرات مواجهه با محتوای جنسی غیر اخلاقی و جنسی در فضای مجازی و اینترنت که توسط نوجوانان مطرح شد و نگرانی زیادی در آنها و خانواده‌های آنها ایجاد کرده بود، تأثیر منفی بر پیشرفت تحصیلی (افت تحصیلی) بود. همه نوجوان دختر و پسر به اتفاق نظر در مورد تأثیر منفی این نوع مواجهه بر پیشرفت تحصیلی خود رسیده بودند. در واقع این نوع دسترسی و مواجهه، وقت مفید نوجوان را که می‌توانست صرف ممارست در تحصیل کند، به نوعی هدر می‌دهد. پسر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در این خصوص اینگونه گفت: "بیشتر وقت خودشونو با برنامه های مجازی سپری میکنن اصلا وقتی برا درس خوندن نمیمونه و خیلی افت نمره

دارن حتی دم امتحانها من دیدم پدر و مادرا گوشیاشونو میگيرن که بتونن حداقل یک ساعت درس بخونن". این مواجهه همچنین هم نوعی درگیری ذهنی مداوم برای نوجوان ایجاد می‌کند، بطوریکه نوجوانان بخصوص پسران، حتی ساعاتی که در مدرسه و در کلاس نیز هستند، اظهار می‌داشتند که این نوع فیلم‌ها و عکس‌های غیراخلاقی، اشتغال ذهنی و تصویرپردازی ذهنی در آنها ایجاد می‌کند و مانع یادگیری و پیشرفت درسی آنان می‌گردد. پسر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۸ در مورد درگیری ذهنی با محتوای جنسی گفت: "ه به شدت تاثیر داره، چون اصلا ذهنمون درگیر اون مسائله، اصلا نمیشه درس خوندم، همش اون عکسا که تو اینترنت دیدیم جلو چشمونه". در واقع تاثیر در مقطع زمانی مواجهه پایان نمی‌پذیرید و اثرات طولانی مدت ذهنی بر فرد می‌گذارد.

بسیاری از نوجوانان، معتقد بودند که دوره نوجوانی بهترین زمان برای بهره‌گیری از علم و سرمایه‌گذاری برای آینده شغلی نوجوانان و جوانان است، درحالی‌که با مواجهه مداوم با عکس‌ها و فیلم‌ها و یا ارتباطات اینترنتی، این فرصت مهم از دست بسیاری از آنها سلب می‌شود. پسر ۱۸ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۵ در این خصوص گفت: "تحصیلمونو ضعیف کرده نه تو مدرسه میتونیم دیگه درس بخونیم نه تو خونه، انقد فکرمونو درگیر میکنه". گاهی پس از مدتها خود به این نتیجه می‌رسند و دسترسی خود را تلاش می‌کنند تا محدود کنند یعنی نوعی بازنگری بر رفتار خود در برخی اتفاق می‌افتد. برخی معتقد بودند نوجوانان دوره فضای مجازی به نوعی از نوآوری و تفکر خلاق بازمانده و درگیر سرگرمی و بازی‌هایی می‌شوند که قدرت ذهن را محدود نگه می‌دارد. تاثیر این نوع مواجهه به علت جذابیت بیش از حد آن و به روز بودن آن، موجب میشود اهمیت درس در نگاه دانش‌آموز کم شود و انگیزه نوجوان را برای تحصیل و کسب علم کاهش می‌دهد. بنابراین هم باعث کاهش اختصاص وقت برای درس خواندن و انجام تکالیف میشود و هم درگیری و اشتغال ذهنی ایجاد می‌کند که قدرت فهم و تمرکز بر درس را کاهش می‌دهد. دختر ۱۵ ساله از مدرسه دولتی نیز در مورد تاثیرات این مواجهه بر تحصیل گفت "برای درس خوندم آدم باید ذهنش راحت باشه ولی ما تا میایم درس بخونیم تو اتاقمون تنها یاد چیزای دیگه میوفتیم و اصلا ذهنمونو میریزه بهم، خب راستش فضای مجازی یعنی یک جورایی نوجوان‌ها رو معتاد کرده. که باعث میشه بیشتر وقت شون رو از دست بدهند و به کارای دیگه شون نرسند. به ورزش و کلاسشون نرسند و نتونند تمرین درست بکنند. تکالیف مدرسه رو نتونند درست انجام بدهند. برای امتحانات درست درس نخونند".

- تحریک و تهییج جنسی شامل خود ارضایی

یکی از تأثیرات مهم مواجهه با موضوعات جنسی در اینترنت و فضای مجازی افزایش تحریک پذیری و تهییج جنسی است بطوریکه دختران و پسران نوجوان قریب به اتفاق معتقد بودند با دیدن این عکس ها و فیلمها، از نظر جنسی تمایل شدید به برقراری رابطه جنسی پیدا می کنند. پسر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در مورد تأثیر این مواجهه بر تهییج جنسی این طور گفت: "صد درصد محتوای غیراخلاقی که باهاشون مواجه میشن به پسرایی حسی می ده و به روحشون یک حس شهوت دست می ده". در واقع تحریک پذیری بیشتری در مواجهه با جنس مخالف پیدا میکنند. پسر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در مورد تحریک پذیری نوجوانها و جوانها در مواجهه با جنس مخالف اینطور گفت: "مثلا تا به دختر پسر و میبینی، یا به پسر به دختر و میبینی مثلا تحریک میشن. آره دیگه مثلا بیشتر تحریک میشن تا اینکه ندیده باشن و انجام نداده باشن. اینجوری فکر میکنم".

برخی این تمایل را با خود ارضایی بروز می دهند. دختر ۱۸ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۳ در این تأثیر این محتوای جنسی در اینترنت در دوستانش گفت: "من پرسیدم از دوستانم پرسیدم، گفتن تحریک میشیم. بعد برای اینکه خودشون راحت کنن، خودارضایی می کنن دیگه". پسر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در مورد تأثیر این محتوای خارج عرف جنسی در اینترنت بر افزایش میل جنسی و خودارضایی گفت: "صد در صد هم به کار خود ارضایی دست میزنن که اونم باعث ضعیف شدن چشمشون و بدنشون میشه". در بین اظهارات پسران، یک باور غالب به چشم می خورد در مورد اثرات نامطلوب جسمانی خودارضایی مانند ضعف چشمی و ضعف بدنی که تکرار میشد. پسر ۱۷ ساله از مدرسه غیر انتفاعی منطقه ۵ در مورد اثرات نامطلوب جسمانی خود ارضایی اینگونه گفت: "جسمش که صد درصد آسیب میزنه چون مطالب شهوت آمیز باعث میشه که دست به استمناء بزنه اون کارم خوب هزارتا عوارض داره". حتی برخی نگرانیها از تأثیرات نامطلوب خودارضایی در توانایی جنسی پس از ازدواج وجود داشت. پسر ۱۸ ساله از مدرسه غیر انتفاعی منطقه ۱۶: "آره یکی از دوستانم انقدر باخودش ور رفت و این فیلمها رو دید دیگه میل جنسیش برگشته و کم شده .. مثلا من الان نگرانم که پس فردا کارش به طلاق میرسه ..! زنش میگه کسی نیست که بتونه منو ارضا کنه!".

- بلوغ زودرس و بیداری زودرس جنسی

مواجهه با پورنوگرافی موجب ایجاد بلوغ جنسی زودهنگام و بیداری جنسی زودرس در نوجوانان میشود. این یکی از اعتقادات تکرارشونده در نوجوانان بود. یکی از نوجوانان معتقد بود این نیاز نباید در این سن بیدار شود و بهتر است در سنین دانشگاه این اتفاق بیفتد. برخی معتقد بودند پسران بیشتر از دختران از طریق دیدن فیلم و عکس دچار تهییج جنسی می‌شوند. پسر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴: "باعث میشه که ما زودتر از اون سنی که استاندارد هست، با مسایل جنسی آشنا بشیم و باعث ایجاد بلوغ زود رس میشه و جلوگیری از رشد طبیعی‌شون میشه". باورهایی نیز در بین نوجوانان در خصوص اثر خودارضایی در جلوگیری از رسش جسمانی در بلوغ دیده میشد.

در مورد بلوغ زودرس، دختری ۱۸ ساله از دبیرستان دولتی منطقه ۱۶ در مورد مواجهه نوجوانان با مسائل جنسی در اینترنت اینگونه گفت: "باعث میشه که همین بچه‌های کوچیکم زودتر به سن بلوغ برسند زودتر با پسرا ارتباط برقرار کنن، یعنی زودتر وارد موضوعات جنسی میشن". بلوغ زودرس و تشویق رفتارهای جنسی و تمایلات جنسی از سنین پایین توسط دختر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۳ نیز چنین بیان شد: "به نظرم غریزشون نسبت به سنشون بیشتر میشه، یعنی بلوغ جنسی زودتر میرسن". در واقع با مواجهه زودرس نوجوانان با محتوای جنسی خارج عرف و محرک‌های جنسی، گویا کودکی را خیلی سریع پشت سر گذاشته و وارد دنیای بزرگسالی می‌شوند. این یافته‌ای بود که در خیلی از اظهارات دانش‌آموزان دیده شد. "من فکر میکنم بچه‌های تو سن ما بچگی نمیکنن، نوجوانی نمی‌کنن. مثلاً دیدم متنی میدارن آره روحم ۶۰ ساله هست، خودم ۱۵ سالمه. چرا مثلاً به دختره ۱۵ ساله اینجور احساسی داره. من چند روز پیش به جا خوندم که پسر ۱۵ ساله به خاطر به دختر خودش را از طبقه چندم انداخته پایین. آخه به پسر ۱۵ ساله چی میدونه از این چیزا که حالا این کار را میکنه. یا مثلاً تو اینترنت میبینی هر شب میان فاز دپ میگیرن (افسرده)". (دختر ۱۷ ساله از دبیرستان دولتی منطقه ۱۳). البته قبل از اینکه به بلوغ فکری بزرگسالی برسند، بلوغ جسمی و فیزیولوژیک را تجربه می‌کنند. "اینکه خیلی زود به سری مطالب را می‌فهمن که نباید بفهمن. خیلی زود دنبالش میرن این خیلی تخریب‌کننده است. خیلی بده. زودتر به بلوغ جنسی میرسن قبل از اینکه به بلوغ فکری برسند. خودشون بیشتر آسیب می‌بینن. پشیمونیهای بعدش" (دختر ۱۸ ساله از دبیرستان دولتی).

- اعتیاد به دیدن محتوای جنسی

علاوه بر تهییج جنسی، اعتیاد به دیدن محتوای جنسی در اینترنت و درگیری مداوم ذهنی با عکس‌ها و فیلمهای محرک جنسی، از مواردی بود که بطور تکرارشونده توسط نوجوانان مطرح شد. پسر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در مورد تاثیر مواجهه با پورنوگرافی در اینترنت اینگونه توضیح داد: "... فکر آدمو زیاد مشغول میکنه مثلاً سر کلاسی داری راجب به یک فیلم فکر میکنی، اینجوری دیگه". درگیری ذهنی مداوم از تاثیرات این مواجهه است. در واقع، نوعی آگاهی نیز به اعتیاد و اثرات نامطلوب این نوع مواجهه در نوجوانان دیده می‌شد، ولی توانایی غلبه بر وابستگی به تماشای این محتوا را نداشتند. نوجوانان توانایی مقابله با این اعتیاد را در خود نمی‌دیدند و حتی گاهی خود از خانواده خود درخواست محدود کردن جبری دسترسی به گوشی موبایل و اینترنت می‌کردند. پسر ۱۷ ساله از مدرسه غیر انتفاعی منطقه ۴ در مورد عدم قدرت در کنترل اعتیاد به اینترنت اینگونه گفت: " آنقدر اعتیاد پیدا کردم، الا دیگه تو این یه ماه که امتحانه مجبوری دیگه من خودم دیگه گوشو میدم دسته مثلاً خانواده یا میگم اینترنتو قطع بکنن. چون خودم نمی‌تونم ازش دست بکشم و میرم سمت اون".

تعدادی از نوجوانان، اعتیاد به دیدن فیلمهای جنسی غیراخلاقی را گزارش کردند که قدرت خودکنترلی و بازدارندگی در خود نمی‌دیدند. گویا دیدن این مطالب نوعی آرامش و لذت لحظه‌ای برای آنها به‌مراه دارد که منجر به خودارضایی و اعتیاد به انجام آن در نوجوانان می‌شود. پسری ۱۷ ساله از دبیرستان دولتی منطقه ۴ در این خصوص توضیح داد: " طرف اون کاری که انجام میده عادت میشه واسش و اون کارو آگه نکنه اعصابش خورد میشه ". همچنین پسری ۱۷ ساله از دبیرستان دولتی منطقه ۸ در مورد شیوع اعتیاد اینترنتی و اعتیاد به دیدن محتوای جنسی در اینترنت گفت: " زیاد دیدم معتاد بشن اصلاً دنبال مطالب غیراخلاقی هستن فقط تو کل روز". همچنین دختری ۱۶ ساله از دبیرستان غیر انتفاعی منطقه ۴ در مورد تمایل به جستجوی مداوم مطالب جنسی این‌گونه گفت: "وقتی دنبال این مسائل باشی یه جور اعتیاد مباره برای آدم. مدام دلش می‌خواد بیشتر ببینه بیشتر سرچ کنه بعد باعث میشه فکر آدم محدود بشه به همون چارچوب مطالب غیراخلاقی دیگه خارج از این چارچوب چیزی نمی‌بینه".

- تقویت رویکردی جنسی و تصویرسازی ذهنی

مواجه شدن با فیلم‌ها و عکس‌ها نوعی رویکردی مداوم و تصویرسازی ذهنی از صحنه جنسی در نوجوانان ایجاد می‌کند که بر فعالیتهای عادی مثل درس خواندن آنها تاثیر

منفی می‌گذارد. حساسیت آنها نسبت به دختران اقوام و خانواده تغییر می‌کند و نگاه آنها بیشتر نگاه جنسی است تا غیرجنسی. پسر ۱۸ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در این خصوص گفت: "مثلا شما تو فضای مجازی با یکی دوست میشه بعد راجع به موضوعات غیر اخلاقی باهاش صحبت میکنی بعد این صحبت‌ها رو فکر شما تاثیر میزاره بعد همش پیش خودش تکرارش میکنی بعد پسره وقتی مثلا دختر عموش میاد خونشون یک نگاهی به اون دختر عمو میکنه که حروم در حرومه یا دختره یه نگاهی به پسره میکنه که منظور داره ولی قبل از اینکه تو فضای مجازی با این جور مطالب برخورد میکرد همون دختر عموش براش جای خواهرش بوده ولی الان همه چی عوض شد". و یا در همین خصوص و تاثیر این محتوا بر نوع نگاه افراد به اعضای خانواده و اقوام، پسری ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ گفت: "خودم که تجربه ندارم بیشتر با مطالب طنز برخورد دارم ولی تو دوستانم دیدم تعریف کردن برام مثلا همچین فیلم‌ها و عکسهایی رو میبینن و خبرشو میخونن، بعد تو یک جمع خانوادگی میرن بعد به خاله خودش یا دختر خالاش از یک دیدگاه‌های دیگه نگاه میکنه یا مثلا لباسای ناجوری دارن خیلی بیشتر دقت میکنه به اون یه تیکه جا یا مثلا بعضی وقتا به اون چیزا فکر میکنه و یه کارایی میکنه به یاد اون چیزا، مثلا با شخصیت‌های جامعه هم بد رفتار میکنه به غیر از خانوادش یا راجب بازیگران همچین حس‌هایی رو داره". در واقع تفکرات و تخیلات جنسی و رویا پردازی جنسی در آنها تقویت میشود. این تأثیر فقط توسط پسران گزارش شد.

۲. آسیب شدید روحی - روانی

افسردگی شامل صدمه به خود و خودکشی بخصوص در دختران یکی از اثرات مهم مواجهه با پورنوگرافی و محتوای جنسی خارج عرف در اینترنت، شروع و توسعه روابط عاطفی با جنس مخالف و وابستگی عاطفی بخصوص در دختران و شکست عاطفی بعد از خاتمه رابطه است. پسر ۱۵ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴: "مثلا طرف شکست عشقی میخوره. با دوست دخترش، با دوست پسرش بهم میزنه این آسیب هارو بیشتر تو جامعه دیده. تو مدرسه اینارو دیدم". نقش فضای مجازی و اینترنت در تعامل نوجوانان با جنس مخالف و درگیری بیشتر در ارتباطات در فضای واقعی و آسیب روحی بدلیل قطع رابطه بسیار پر رنگ است. دختر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی از تجربه خودش اینگونه می‌گوید: "من بعد از اینکه اون پسره منو ول کرد (اون موقع از طریق شبکه وایبر با هم دوست شدیم تلگرام نبود هنوز) خیلی ناراحت شدم میگفتم آخه چرا باید منو

ول میکرد، ما که با هم رابطه داشتیم. آنقدر ناراحت شدم که یه هفته تو بیمارستان بستری شدم از نظر روحی که خیلی سخت بود جسمی هم که معلومه دیگه. دوستم اصلا به خاطر این چیزا مریضم شد، اما هنوزم نمی تونه خودش را مدیریت کنه و بازم تو این چیزاست. براش یه عادت شده. بعد آسیب روحی خیلی زیاد وارد میکنه من یکی از دوستانم الان بستریه انقدر آسیب روحی سنگینی دیده با اینکه رابطه هم نداشته فقط چت خالی بوده". این آسیبهای روحی می تواند تا حدودی ناشی از شرایط خاص روحی دوران نوجوانی و عدم آگاهی از ماهیت ارتباطات با جنس مخالف و انگیزه‌های افراد در جامعه برای گرفتن ارتباط باشد.

حتی در مواردی نوجوانان از خودکشی، هم در نوجوانان دختر و هم پسر در اثر شکست عاطفی ناشی از ارتباطات شکل گرفته در فضای مجازی سخن گفتند. به نظر می رسد دختران و پسران سنین نوجوانی خیلی زود درگیر رابطه با جنس مخالف از طریق تکنولوژی جدید ارتباطی میشوند، درحالیکه هیچ نوع آمادگی روحی برای مقابله با دلبستگی‌های احتمالی و جدایی پس از آن را ندارند و هیچ آموزشی در این زمینه ندیده‌اند. پسری ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در مورد تجربه یکی از دوستانش گفت: "پسره با یه دختر در حد ۲ روز دوست میشن بعد تو خیال خودش که دختره عاشقش شده بعد که به هم میزنن به شدت ناراحت میشه و افسرده میشه و دیدم کسایی رو که خاستند خود کشی کنن، یکی از دوستانم با یک دختری دوست شد و خیلی هم دلبسته بود به دختره بعد دختره که ولش کرد این پسر رو، پسره خود کشی کرد. پسره هم همسمن بود و کلا فقط ۴ ماه با دختره دوست بود و از طریق قرص خوردن خودشو کشت". دختر ۱۸ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۶ نیز گفت: "شکست عشقی باعث میشه که به خودکشی هم برسه. تو همین شهرک یه پسر عاشق یه دختر بوده و خودش را از طبقه ۱۴ یه ساختمون میندازه پایین". اینها مواردی از آسیبهای روحی روانی ناشی از ارتباطات نوجوانان با جنس مخالف ناشی از روابط مجازی بود که نوجوانان در اطراف خود تجربه کردند. زمانی که ریشه این آسیبهها بررسی شود، به روابط مجازی با جنس مخالف و آسیبهای روانی اجتماعی مربوط به آن برمی گردد. با توجه به اینکه این نوع ارتباطات اغلب مخفی هستند، کمتر مورد توجه آموزشهای مدارس، رسانه و والدین است.

یکی از نوجوانان ۱۸ ساله از مدرسه غیر انتفاعی منطقه ۴، فرآیند درگیری نوجوانان در ارتباطات مجازی و شکست عاطفی و آسیب روحی اینگونه می گوید: "دخترها هم رو هوا

هستند، در آخر هم که این روابط باعث افسردگی می‌شود و حوصله هیچ کاری نداشتن و آدم دپ (افسرده) می‌شود. میره طرف یه نفر دیگه، افسرده می‌شوند. دخترها پیش میاد که حتی چهار روز هم بیرون نرفته باشند. خب تفریح یه دختر هم سن و سال من چیه؟ جزء اینکه با دوستاش بره بیرون یه چیزی بخوره یه دور بزنه و برگرده! دخترها می‌آیند خونه ناهارشون را که خوردند دراز می‌کشند و این گوشی باهاشون هست و بعد در سایتهای مجازی با یکی دوست می‌شوند. بعد می‌روند واسه خودشون ریلیشنشیپ (relationship) می‌زنند و می‌نویسد شوهر عزیزم انگار که همه چیز تموم شده است و بعد کات (cut) می‌شود اما بعد از اینکه کات کردند دخترها افسرده می‌شود. اگه فراتر بریم و باهم کاری کرده باشند (منظور تماس جنسی) و بفهمد پسر باکس دیگری می‌بینی خودکشی کرده یا رگ می‌زنه یا روی دستاشم پسر می‌نویسه که پسر بفهمه واسش چه کار کرده. الان دخترها اینکارها رو زیاد می‌کنند. باتیغ اسم همدیگرو مینویسند و بعد توی بیمارستان عکس سلفی می‌گیره واسه پسر می‌فرسته. پسر هاهم که محل نمیذارن و می‌رند بایه کس دیگه و می‌گن برو می‌میر. مادر دختر هم‌زنگ می‌زنه به پسر که چرا با دختر من اینکار کردی؟ مادر مدرسه از این چیزها رو زیاد می‌شنویم". در واقع نوعی آسیب به خود مانند تیغ زدن توسط برخی از نوجوانان بعلت درگیری‌های عاطفی بسیار شایع گزارش شد. در مواردی نوجوانان به خود آسیب می‌زنند (مثل تیغ زدن) و عکس خود را در فضای مجازی به نمایش می‌گذارند تا شدت علاقه خود را به فرد مقابل نشان دهند. هر یک از موارد فوق، آسیبهای بسیار جدی روحی روانی بدنبال دارد هم برای فرد و هم خانواده که نیازمند توجه جدی مسئولین آموزشی و والدین است.

گاه نوجوانان به علت شکست عاطفی و افسردگی ناشی از آن، بدنبال جبران بر آمده و وارد روابط عجولانه دیگر می‌شوند و آسیبهای بیشتری می‌بینند. ورود زود هنگام نوجوانان به دنیای بزرگسالان و ارتباطات عاطفی و رمانتیک، گویا آنها را خیلی زود وارد مرحله دیگری از زندگی می‌کند که همان بزرگسالی است به قول یکی از دختران، نوجوانان این دوره، دیگر کودکی و نوجوانی نمی‌کنند و خیلی سریع وارد دوره بزرگسالی میشوند. این در حالی اتفاق می‌افتد که توان هضم مسائل و درک موقعیت خود و دیگران را بطور کامل ندارند و آسیب روحی شدیدی می‌بینند. بخصوص به نظر می‌رسد دختران این سن شروع این روابط را با قصد ازدواج در ذهن خود ثبت می‌کنند و زمانی که با قطع رابطه مواجه می‌شوند، آسیب شدید روحی می‌بینند. دختر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۳ در

این خصوص گفت: " من دوستانم را دیدم اطرافیانم را به خاطر یه پسر بیمارستان رفتن. خب میگم تو این سن چون احساسشون زیاده وابسته میشن بعد همه بچه ان، پسرا که عقلشون از دختره هم کمتر هست، قاعدتا بعد وقتی که دختر ناراحت میشه، قهر می کنه، چون دخترا و پسرا تو این سن خیلی دنبال جلب توجه ان و تو سن خیلی حساسی هستن. بعد یه کاری می کنن که تو روحشون تاثیر میذاره. دخترا رو دارم میبینم خیلی احساسی ان تا یه چیزی میشه میرن خط خطی می کنن خودشون را قرص میخورن".

گاهی اوقات پسران با گرفتن عکس از دختران و تهدید آنان به انتشار عکسها، موجبات ترس و نگرانی دختران و تن دادن به خواسته های آنان را فراهم می سازند و این موجب آسیب شدید روحی به دختران می شود. دختر ۱۶ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۳ گفت: "وقتی این فیلم و عکسها را میبینن چه دختر چه پسر به طرف استمناء هم کشیده میشن، خیلی. این کار را می کنن بعدشم خودکشی می کنن. برای اینکه دخترا با هم اون کار را میکنند، بعد پرده بکارت هم آسیب می بینن بعد یا خودشون را می کشن یا دیوانه می شن. عکس و فیلم دختره را می گیرن، بعد تو اینترنت پخش می کنن وقتی که با هم قهر می کنن پسر عکس دختره را می ذاره تو پست بچه های دیگه". در واقع به نوعی فضای مجازی و اینترنت به تشدید تهدیدهای مربوط به خشونت و سواستفاده روانی و جنسی درنسل جوان دامن می زند.

- کاهش آرامش و افزایش استرس و اضطراب

یکی از تاثیرات این مواجهه در نوجوانی، ایجاد استرس های روحی و اضطراب و کاهش آرامش ذکر شد که بخشی از آن بطور کلی مربوط به استفاده از گوشی تلفن هوشمند و اینترنت و فضای مجازی است و بخشی مربوط به مواجهه با موضوعات غیر اخلاقی و جنسی در اینترنت است. پس از تحریک و تهییج جنسی در اثر مواجهه با موضوعات خارج عرف، نوجوان به دلیل اینکه اغلب راهی برای تخلیه این تهییج جنسی و برانگیختگی و نیروی شهوت ندارد، دچار استرس و اضطراب شده و متعاقب آن به خشونت با خانواده و اطرافیان خود روی می آورد. پسر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ اینگونه پرخاشگری و دلیل اضطراب را توضیح داد: "مثلا پرخاشگری، گوشه گیری و عصبی شدن نشون از تاثیرات دیدن محتوای جنسی در اینترنت، چون تو فضای مجازی کاری از دستشون بر نمیداد، مجبور میشه تو فضای حقیقی و واقعی خودشو خالی کنه". گاه دلیل این آشفتگی، سرزنش خود و احساس گناه است که بدلیل این محتوا، ممکن است رفتاری انجام داده که

احساس پشیمانی کرده است. پسر ۱۸ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ گفت: "ولی آسیب های روحی و روانی تاثیرش بیشتره و همش شاید فرد به خاطر اون کاری که کرده خودشو سرزنش کنه".

برخی ریشه این اضطراب را در انتظار افراد برای دریافت تأیید از دیگران با لایک شدن یا دریافت پی ام در فضای مجازی می‌دانند و بطور مداوم منتظر این نوع پذیرش در بین دیگران هستند. به نظر می‌رسد تعلق به نوعی هویت گروهی در فضای مجازی اهمیت زیادی برای نوجوانان می‌یابد. پسر ۱۸ ساله از مدرسه غیر انتفاعی منطقه ۱۶ علت این اضطراب را اینگونه توصیف کرد: "هی ببینه کسی لایکش نکرده، یا فالوو نکرده یا واسش پیام نذاشته، ذهنت درگیراونه فقط". گاهی این بی‌حوصلگی را با رفتار خشونت‌آمیز با اطرافیان خود و والدین نشان می‌دهد. گاه به علت شکست در یک رابطه عاطفی در فضای مجازی، دچار افسردگی و اضطراب میشوند. دختر ۱۶ ساله از مدرسه دولتی گفت: "فکر نکنم دیگه بتونن با پدر و مادرشون رابطه صمیمی برقرار کنن. زود عصبانی میشن قاطی می‌کنن یا اگه تو رابطه هاشون شکست بخورن، افسرده و گوشه گیر میشن".

برخی ریشه این اضطراب را در ترس از والدین می‌دانند که در صورتیکه والدین از فعالیتهای آنها در اینترنت آگاه شوند، چه عکس‌العملی نشان دهند. دختر ۱۸ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۶ در مورد نگرانی‌اش از والدین چنین گفت: "همش ترس واضطراب داشتم که نکنه پدرومادرم بفهمن و آبروم بره". حتی روابط با والدین تحت تاثیر این مواجهه با محتوای نامتعارف جنسی در اینترنت دچار آسیب شده، بطوریکه دختر ۱۷ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۳ در این مورد گفت: "خانواده هم خیلی سرد میشه. مثلاً من خودم یه مدت که خیلی تو گوشی بودم انگار یه جوری بودم هی میخواستنم با پدر و مادرم دعوا کنم.. خوب گوشی و اینا روی مغز خیلی اثر میذاره. اثر جسمیشم هست مثلاً وقتی میخوایم بخوابیم گوشی همیشه بالا سرمون هست روی درس خواندن". باوری نیز در مورد تأثیرات جسمی امواج گوشی در نوجوانان به چشم می‌خورد.

۳. ایجاد احساسات نامطلوب و مبهم

برخی احساسات مانند احساس گناه، احساسات مبهم و نامطلوب توسط برخی از نوجوانان در مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف در فضای مجازی گزارش شد.

- احساس گناه

در مقایسه با سایر تاثیرات، احساس گناه توسط افراد کمتری مطرح شد ولی از بین ۵ نفری که این نوع احساس را مطرح کردند، اگرچه دختران بیش از پسران، پس از مواجه شدن با موضوعات جنسی غیر اخلاقی و یا جستجوی این موضوعات و خودارضایی احساس گناه شدید می کردند، بطوریکه خود را شدیداً "سرزنش می کردند، ولی در پسران نیز گزارش شد. بعنوان مثال، پسری ۱۸ ساله از دبیرستان دولتی منطقه ۴ در مورد احساس گناه و سرزنش این گونه گفت: "پیش خودشون احساس شرمندگی میکنن، ولی آسیب های روحی و روانی تاثیرش بیشتره و همش شاید فرد به خاطر اون کاری که کرده خودشو سرزنش کنه." حتی به شکل خیلی افراطی احساس گناه توسط دختری ۱۸ ساله از دبیرستان دولتی منطقه ۱۶ این گونه تشریح شد: "حس خیلی بدی داشتم حس گناه می کردم حس خیلی بد و اینکه الان آدم بدی هستم که این فیلم و عکس را سرچ کردم و دیدم. خیلی حالم بد شده بود. فقط به خاطر همین بود ولی وقتی که فهمیدم اینها گناه داره دیدنش دیگه توبه کردم و دیگه اصلاً نرفتم سراغ این چیزا. میگن خودارضایی باعث میشه نور چشم کم بشه یا عمر آدم را می گن کم می کنه این کار تو جهان آخرت خیلی گناه بزرگی هست. ممکنه اتفاقات دیگه ای برات بیفته. به جهنم میره ولی اگه دختری نمی دونست این گناه داره باید از خداوند آمرزش بخواد خدا می بخشه." بخصوص احساس گناه بیشتر در دختران و پسرانی که اعتقادات مذهبی داشتند، به نظر بیشتر به چشم می خورد: دختری دیگر، ۱۸ ساله از دبیرستان دولتی منطقه ۱۶ که ارتباط خوبی با خدای خود داشت از احساس گناه خود اینگونه سخن گفت: "برای من رابطه با خدا خیلی مهم هست از اول هم مهم بود. وقتی این فیلم ها را می دیدم احساس بدی داشتم چون فکر می کردم دارم گناه می کنم و همین باعث شد دیگه این کار را نکنم." گاه نوجوانان تصمیم می گیرند که اینکار را کنار گذاشته و توبه کنند که احساس بهتری کنند. بعنوان نمونه دختری ۱۷ ساله از دبیرستان دولتی این چنین گفت: "حس بدی هست آدم پشیمون میشه بعد با خدا صحبت کردم و این کارم جبران کردم بعدش حس خوبی داشتم."

در کل تعداد کمی (۵ نفر) از دیدن این فیلمها احساس بد و چندان آور داشتند. فقط یک پسر اظهار کرد که با دیدن این محتوا در اینترنت برآشفته شد، و ۴ نفر از دختران از دیدن این محتوا حس بد و نامطلوبی داشتند. پسر ۱۸ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در مورد فزونی این نوع محتوا در همه مواقع گفت: "...اتفاقی هم که برخورد کنم به این عکس ها و فیلمها، اعصابم خورد میشه از این که هر جا میری از این جور چیزا هست."

دختر ۱۸ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۶ در مورد حس بد خود با دیدن فیلم‌های پورن در اینترنت اینگونه گفت: "خودم که دیدم حس خیلی بدی داشتم حس گناه می‌کردم حس خیلی بد و اینکه الان آدم بدی هستم که این فیلم و عکس را سرچ کردم و دیدم. خیلی حالم بد شده بود." گویا نوعی احساس گناه در این افراد پس از مواجهه با این نوع محتوا ایجاد میشود. برخی با دیدن این نوع فیلمها از پسرها و دخترها دید منفی پیدا می‌کردند. دختر ۱۶ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۱۶ گفت: "ادامه فیلم رو نمیبینم می‌بندم وقتی یه ذره دیدم چندشم شد کلا از پسر بدم میومد از دخترا هم که این کار را میکردن بدم میومد."

تأثیرات مثبت مواجهه با محتویات جنسی در اینترنت بر نوجوانان

تعدادی از نوجوانان دختر و پسر به تأثیرات مثبت شناختی در مواجهه با موضوعات جنسی و خارج عرف در اینترنت و فضای مجازی به علت افزایش معلومات جنسی اشاره کردند. در واقع این مطالب می‌تواند بسیاری از سوالات نوجوانان را در مورد عمل جنسی، نحوه باروری و فرزندآوری و غیره را پاسخ دهد. یکی از نوجوانان پسر، پس از مواجه شدن با یکی از صحنه‌های فوق، سوالات بسیاری برایش ایجاد شده بود که بدنبال پاسخ آن به دوستان مراجعه کرده و با توجه به روحیه مذهبی نوجوان که دیدن این موضوعات را برای خود از نظر دینی نامناسب می‌دانست از دوستان می‌خواست که به او اطلاعات بیشتر بدهند. در واقع سوالات بیشتری در افراد ایجاد کرده که برای جستجوی پاسخ آنها تشویق می‌شوند. پسر ۱۵ ساله از مدرسه دولتی منطقه ۴ در مورد تجربه خودش برای گرفتن پاسخ سوالات مربوط به رابطه جنسی از دوستانش چنین می‌گوید: "با دوستانم مثلاً این صحنه رو دیدم مثلاً واسه کنجکاوی رفتم از دوستانم پرسیدم که چه جوریه، چه اتفاقاتی میوفته تو سن هیجده سالگی! مثلاً پرسیم چه اتفاقاتی میوفته موقعی که طرف میخواد بچه‌دار بشه و اینا. مثلاً از این نظر میرفتم میپرسیدم. نمیخواستم خودم فیلمارو ببینم، مثلاً به لحاظ محرم و نامحرمیت نمیخواستم فیلمارو ببینم، ولی اون به دفعه هم که دیدم میرفتم میپرسیدم از بچه‌ها. بعد چی میگفتن؟ اونا خب مثلاً دقیقاً فیلمو مثلاً شرح میدادن." حتی پسری ۱۸ ساله از مدرسه غیر انتفاعی منطقه ۴ در مورد اثرات این مواجهه تصور میکند اثرات بدی نداشته باشد بلکه به افزایش آگاهی نوجوانان و جوانان کمک میکند: "خب فکر نمیکنم که تأثیر بدی داشته باشه... چون من گاهی وقتا میبینم که بچه‌ها حتی یه چیزایی یاد میگیرن از توش....". همچنین گاه با دانستن مسائل جنسی احساس می‌کردند حساسیت موضوع در نظر آنها کمتر شده و به یک رشد یافتگی رسیده‌اند. دختر ۱۶ ساله از مدرسه غیر انتفاعی

منطقه ۵ در این مورد گفت: "از نظر فکری خیلی جلو می‌رفتیم من خودم از دوم راهنمایی دیگه همه چیز را می‌دونستم دیگه خیلی برام این چیزا مسخره به نظر می‌ومد". لذا در کنار تاثیرات نامناسب روحی و روانی و عاطفی و هیجانی، برخی از نوجوانان مواجهه با این محتوا را نوعی آگاهی از مسائل جنسی و افزایش شناخت نسبت به موضوعات جنسی و کاهش حساسیت نسبت به موضوع می‌دانستند.

۹. بحث و نتیجه‌گیری

این تحقیق با هدف کشف ماهیت و چگونگی تاثیرات روان‌شناختی مواجهه با محتوای خارج عرف جنسی یا پورنوگرافی در اینترنت بر نوجوانان دختر و پسر در شهر تهران انجام شد. گرچه بخش دیگری از همین مطالعه عواقب رفتاری مهمی برای مواجهه نوجوانان با پورنوگرافی در اینترنت به صورت تشویق رفتارهای جنسی در نوجوانان نشان داده است (خلج‌آبادی‌فراهانی، ۱۳۹۸)، نتایج این بخش از مطالعه کیفی فوق نیز نشان داد که مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف در اینترنت تاثیرات مهم روان‌شناختی در نوجوانان دارد که شامل درگیری شدید عاطفی هیجانی، آسیب روحی و روانی و احساسات مبهم و نامطلوب است. اینترنت و فضای مجازی با عرضه محتوای جنسی و فراهم آوردن بستر تعامل با جنس مخالف و شروع ارتباطات عاطفی و جنسی، در حالی نوجوانان را وارد حوزه رفتارهای بزرگسالی می‌کند که از نظر رشد شناختی و روانی هنوز از رشد و توسعه کافی برخوردار نیستند و این امر موجب آسیب پذیری بیشتر نوجوانان خواهد شد.

مهمترین تاثیر روانی مواجهه با محتویات جنسی در اینترنت، نوعی درگیری شدید عاطفی و هیجانی که زمینه‌ساز رفتار اجباری در نوجوان برای تماشای محتوای جنسی است و همچنین اعتیاد اینترنتی به تماشای پورنوگرافی که در مطالعات دیگر نیز نشان داده شده است. مطالعات در کشورهای چین، هلند، انگلستان، آمریکا و تایوان نمونه‌هایی از تحقیقات در راستای تأیید این یافته بوده و نشان دادند که پورنوگرافی تاثیرات روان‌شناختی و رفتاری شامل اعتیاد و رفتار اجباری ناشی از درگیری عاطفی و هیجانی بر نوجوانان دارد و این یک روند جهانی بوده و مخصوص یک فرهنگ و منطقه خاص نیست (اونز Owens و همکاران، ۲۰۱۲). مطالعه‌ای در سال ۲۰۰۹ نیز مصرف پورنوگرافی را در نوجوانان با اختلال رفتاری شامل اعتیاد اینترنتی مرزی نیز نشان داد (تسیتسیکا Tsitsika، ۲۰۰۹). مطالعه

حاضر تاثیر غیر مستقیم این درگیری عاطفی هیجانی را بر سایر جنبه های زندگی نوجوان بخصوص تحصیلات او نیز نشان داد.

نتایج این مطالعه نشان داد که مشاهده و مواجهه مکرر با محتویات خارج عرف جنسی در اینترنت و فضای مجازی در نوجوانان موجب تحریک و تهییج جنسی میشود. این یافته نیز سازگار با یک مطالعه کیفی در بین نوجوانان سوئدی است (لوفگرن مارتنسون Lofgren-Martenson، منسون Mansson، ۲۰۰۹). این تهییج جنسی به خودارضایی بخصوص در پسران و همچنین شروع زودهنگام رابطه جنسی قبل از ازدواج منجر می‌گردد. گاه بعلت نبودن شرایط ارضای نیاز جنسی، نوجوان دچار اضطراب شدید شده و با اطرافیان خود رفتار خشونت‌آمیز داشته و یا از اینکه دیگران مثل والدین از نوع فعالیت‌های آنها در اینترنت آگاه شوند، دچار استرس روحی و اضطراب میشوند. آلکسی Alexy و همکاران (۲۰۰۹) در مورد رابطه مصرف پورن در مجرمین جنسی مطالعه‌ای انجام داده و طیف متنوعی از رفتارهای خشونت بار را مرتبط با مصرف این نوع محتوا نشان دادند. اگرچه در مطالعه حاضر، خشونت جنسی بررسی نشد و موضوع در مصاحبه‌ها دیده نگردید ولی اشکال دیگر خشونت با اطرافیان گزارش شد.

بلوغ زودرس و بیداری جنسی زودهنگام از نتایج دیگر تهییج جنسی است که به اعتقاد نوجوانان، از نتایج مواجهه با پورنوگرافی است. درگیری ذهنی و رویاپردازی جنسی یکی دیگر از تأثیرات روانی مواجهه با این محتوا و انجام تعاملات جنسی در اینترنت و فضای مجازی است. این یافته مشابه یافته مطالعه هاشمی زاده، خمیس آبادی و مراتی (۱۳۹۱) است که نشان دادند تخیلات شهوانی از طریق اتاق‌های گپ و دیدن تصاویر جنسی یکی از راه‌های جدید برای ارضای نیازهای جنسی منع شده است. آسیب‌های روحی ناشی از افسردگی بعلت شکست عاطفی در رابطه و استرس و اضطراب، تهییج و تحریک جنسی و بلوغ زودرس از تأثیرات دیگر این مواجهه است. این تأثیرات روحی و روانی تا حدود زیادی مربوط میشود به درگیر شدن نوجوانان در روابط جنسی در فضای واقعی، چنانچه مطالعات قبلی نیز نشان داده‌اند که نوجوانانی که از نظر جنسی فعال میشوند، بیشتر در معرض خطر افسردگی و خودکشی قرار می‌گیرند (هالفورز Hallfors و همکاران، ۲۰۰۴، کوزونن Kosunen و همکاران، ۲۰۰۳، اوربیتور و اینگرسول Orr, Beiter, & Ingersoll، ۱۹۹۱). رابطه بین مصرف پورن و مشکلات رفتاری و همچنین علائم افسردگی و اختلال وابستگی عاطفی به والدین در مطالعه کمی دیگری در سال ۲۰۰۵ نشان داده شد (وایبارا

Ybarra and Mitchell و میشل (Mitchell، ۲۰۰۵) و بعلت اینکه نوجوانان آمادگی روحی لازم برای مقابله با مسائل روحی و دلبستگی‌های احتمالی را ندارند، خیلی سریع در فضای مجازی دلبسته شده و شکست عاطفی متعاقب آن و گاه فریبهایی که از جنس مخالف می‌خورند، موجب سرخودگی و افسردگی شده که حتی به صدمه به خود و خودکشی هم ممکن است بینجامد. رابطه بین اینترنت و افسردگی و انزوای اجتماعی در مطالعات بومی دیگر نیز نشان داده شده است (سجادیان و نادری، ۱۳۸۵). هرچند مطالعات قبلی کمتر بر زمینه‌ها و دلایل مربوط به تاثیرات مواجهه نوجوانان با محتوای جنسی خارج عرف و متعاقب آن رفتارهای جنسی بر سلامت روانی و افسردگی پرداخته بودند و تنها ارتباط بین دسترسی به اینترنت و افسردگی را بررسی کرده بودند. یکی از زمینه‌های آسیب‌های روحی در دختران به خصوص نوجوانی بخصوص در دختران نوجوان مرتبط می‌باشد که آنها را در معرض سوء استفاده افراد سوذجو قرار می‌دهد و موجب سوء استفاده جنسی و آسیبهای شدید روحی می‌گردد. گاه پسران از عکس‌های دختران سوء استفاده کرده و آنها را تهدید به تن دادن به خواسته‌هایشان می‌کنند.

احساس گناه و احساسات مبهم و نامطلوب از دیگر تاثیرات روانی مصرف پورنوگرافی در نوجوانان بود که در مطالعات مشابه نیز نشان داده شد (گروندلسکی Grondelski، ۲۰۱۲). هرچند مطالعات دیگر نشان داده اند که مصرف پورنوگرافی با کاهش اعتماد به نفس در جوانان مرتبط است (تاد Todd و همکاران، ۲۰۰۶) ولی مطالعه حاضر، موارد اندکی از کاهش اعتماد به نفس بعنوان تاثیرات مواجهه با پورنوگرافی را استخراج کرد، ولی میتوان اینگونه تفسیر کرد که با احساس گناه، اعتماد به نفس فرد بطور غیر مستقیم کاهش می‌یابد.

رابطه بین مصرف پورنوگرافی و اعتیاد به آن بعلت نقش آن در استمنا Matrubation در تحقیقات کمتر مورد توجه بوده در حالیکه با توجه به اینکه موجب عادت رفتاری شده و بعلت کسب لذت جنسی، نوعی اعتیاد در فرد به مصرف پورنوگرافی و انجام استمنا ایجاد می‌کند، نیازمند بررسی بر اثرات بلندمدت آن بر زندگی جنسی فرد و ازدواج او است. موضوع مصرف پورنوگرافی و استمنا توسط گروندلسکی (Grondelski، ۲۰۱۲) بررسی شده و در مطالعه حاضر نیز تائید شده است. لازم است مطالعات آینده در مورد تاثیرات آن در زندگی جنسی فرد بررسی‌های جامع انجام دهند.

نقص ساختاری در رشد مغزی نوجوانان و نظریه‌های مرتبط مانند برتری اثر تصویر Picture Superiority Effect، دیدگاههایی را در مورد آسیب‌پذیری بیش از حد نوجوانان در برابر عواقب منفی مواجهه با پورنوگرافی ایجاد کرد. بعلاوه تحقیقات نشان می‌دهد که نبود تجربه و آشنایی با رفتارهای بزرگسالی یک خطر بالقوه و بزرگ برای نوجوانان در این مواجهه محسوب می‌شود (رومر Romer, ۲۰۱۰).

علی‌رغم تأثیرات شناختی و روانی منفی، برخی نوجوانان اثرات مثبتی را برای این مواجهه نیز برشمردند. با توجه به اطلاعات جنسی کم نوجوانان به گفته برخی از نوجوانان، مواجهه با محتوای جنسی می‌تواند سوالات زیادی در نوجوانان ایجاد کرده و بدنبال رفع کنجکاوی، بدنبال پاسخ آن اطلاعات خود را افزایش دهند سوالات در خصوص عمل جنسی، نحوه باروری و فرزند آوری و غیره. در این فضا مطالبی را فرامی‌گیرند. مزیت رسانه شامل اینترنت در اطلاع‌رسانی در خصوص سلامت جنسی و رفتار سالم جنسی به جوانان در مطالعات دیگر نیز نشان داده شده است (براون Brown, ۲۰۰۳). هرچند در هیچکدام از مصاحبه‌ها نوجوانان اطلاعاتی در خصوص بیماریهای مقاربتی، ایدز، حاملگی و استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری بدست نیاورده‌اند در واقع محتوای جنسی در اینترنت بیشتر به جنبه‌های مثبت و لذایذ رابطه جنسی می‌پردازد تا به عواقب منفی رابطه جنسی شامل بارداری و بیماری‌های مقاربتی. سهم بسیار زیادی از نوجوانان اعتقاد داشتند نوجوانی سن هیجان و افزایش تمایلات جنسی بوده و نوجوانان گرایش به این دارند که در اینترنت در مورد موضوعات جنسی مطالبی را که نمی‌دانسته‌اند، فراگیرند، بخصوص در مورد عمل جنسی و ارتباط، تمایل دارند ریسک کنند که با نبود آگاهی و سواد رسانه‌ای به سوی این محتویات گرایش بیشتری نشان می‌دهند و گاه آسیب‌های اجتماعی و جسمانی می‌بینند. در واقع سن نوجوانی سنی است که خیلی افراد تفکر منطقی برای در نظر گرفتن عواقب رفتار خود نداشته و در معرض ریسک بیشتری هستند. آنها در فضای مجازی تمایل دارند یاد بگیرند، تجربه کنند، درس بگیرند، شکست بخورند، عبرت بگیرند، و غیره که این خود جزئی از رشد فلسفی آنها به شمار می‌آید. نبود سرگرمی‌های مناسب و بیکاری و ضعف مذهب از عوامل دیگر این گرایش است.

یکی از مهمترین محدودیت‌های این تحقیق مربوط به حساس بودن موضوع تحقیق و ملاحظات فرهنگی و هنجاری مربوط به طرح موضوع در مدارس بود. همچنین کمبود پیشینه تحقیق در ایران در نوجوانان نیز بعلت حساسیت فوق و غیر قانونی بودن عرضه

عالمانه محتویات جنسی برای نوجوانان یکی دیگر از محدودیتهای این بررسی به شمار می‌رود. بعلت محدودیت زمانی انجام مطالعه تعیین شده توسط آموزش و پرورش، انجام همه مصاحبه‌ها در طول یک هفته با تعداد ۷ مصاحبه‌گر زن و مرد بطور همزمان انجام شد و امکان نمونه‌گیری نظری و انجام تحلیل همزمان با جمع‌آوری اطلاعات میسر نشد. بسیاری از محققین در این حوزه با چالش‌های فراوانی مواجه می‌شوند که از تصویب پروژه تحقیقاتی تا اخذ مجوزهای لازم برای دسترسی به نوجوانان و انجام مصاحبه‌ها این چالشها متغیر است. زمان اجرای این مطالعه کیفی در سال ۱۳۹۵ بوده که تا زمان انتشار آن حدود ۳ سال فاصله دارد و تفسیر نتایج مطالعه فوق باید با در نظر گرفتن تغییراتی که در طول زمان ممکن است در حوزه دسترسی نوجوانان به محتوای جنسی در اینترنت اتفاق افتاده باشد، انجام شود. هر چند فرض ما این است که این تغییرات قابل توجه نیست. این تحقیق علی‌رغم محدودیت‌های فوق، مطالعه‌ای جامع در بین نوجوانان ساکن تهران است که توانسته است دید بسیار خوبی از تاثیرات مختلف مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف در اینترنت ارائه دهد و از این جهت ارزشمند است.

۱.۹ کاربرد نتایج

نتایج این تحقیق کاربردهای فراوانی در ارتقای سلامت روان نوجوانان در عصر تکنولوژی ارتباطات و اینترنت خواهد داشت. مهمترین کاربرد توجه مسئولین در سطوح مختلف سیاستگذاری به ارتقای سواد رسانه‌ای در نوجوانان و خانواده‌ها و مدارس است. بطوریکه آگاهی از تاثیرات مختلف مواجهه با محتوای جنسی خارج عرف در نوجوانان، والدین و مدارس افزایش یافته و مهارتهای لازم برای پیشگیری از آسیبهای آن نیز آموزش داده شود. کاربرد مهم دیگر، در مشاوره‌های روان‌شناسی و روان‌پزشکی در برخورد با نوجوانان و مسائل روانی آنها خواهد بود. بطوریکه مشاورین نیازمند توجه ویژه به نقش اینترنت در زمینه‌سازی افسردگی و انزوای اجتماعی، افت تحصیلی، اضطراب و استرس، احساسات مبهم و نامطلوب در نوجوانان هستند. آگاهی نوجوانان از اثرات روان‌شناختی محتوای خارج عرف جنسی بصورت مصداقی، میتواند در کاهش مصرف این محتوا تاثیرگذار بوده و از بسیاری از عوارض فوق می‌توان با ارائه دانش رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی پیشگیری کرد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان این مقاله از همکاری آقای دکتر مسلم پرتو، مدیر گروه سلامت و تربیت بدنی پژوهشکده تعلیم و تربیت پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش که در اجرای این طرح، همکاری شایسته‌ای با مجری داشتند، همچنین از مدیران مدارس منتخب در مناطق مورد بررسی که با اجرای طرح همکاری نمودند، قدردانی می‌نمایند.

پی‌نوشت

۱. این مقاله منتج از طرح پژوهشی مصوب موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور است.

کتاب‌نامه

- ابراهیمی، ق. و همکاران. (۱۳۹۰). بررسی جامعه‌شناختی میزان اعتیاد به اینترنت و همبسته‌های اجتماعی آن (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد شهر بابل). مجموعه مقالات برگزیده همایش منطقه‌ای آسیب‌های اجتماعی نوپدید، دفتر تحقیقات کاربردی و معاونت اجتماعی نیروی انتظامی استان مازندران.
- آذرنیا، ر. (۱۳۸۳). بررسی نحوه کاربرد اینترنت نزد جوانان مشهد مشهد.
- باجلان، م.، ط. کمالی‌خواه، پ. رهوده، م. و اصلی‌خلان، ی. (۱۳۹۵). ۴-۵ آبان (۱۳۹۵). تبیین تجربیات استفاده از شبکه‌های مجازی در ابعاد سلامت نوجوانان: یک مطالعه کیفی، همایش فرصت‌ها و چالش‌های فضای مجازی با رویکرد پیشگیری و ارتقای سلامت تهران، دانشکده بهزیستی.
- زنجان‌زاده، ه. و محمدی‌جوادی، ع. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر اینترنت بر ارزش‌های خانواده در بین دانش‌آموزان دبیرستانی ناحیه ۳ مشهد در سال ۱۳۸۲-۸۳ جامعه‌شناسی ایران، ۶(۲)، ۱۴۶-۱۲۱.
- جعفری، ع. و شهابی، س. (۱۳۹۵). بررسی رابطه سوء استفاده از شبکه‌های مجازی با گرایش به آسیب‌های اجتماعی در بین جوانان شهر اردبیل، فرصت‌ها و چالش‌های فضای مجازی با رویکرد پیشگیری و ارتقای سلامت تهران.
- حسن‌زاده کریمی، ح، کریمی، ا. (۱۳۹۵). ۴-۵ آبان (۱۳۹۵). بررسی میزان شیوع اعتیاد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی (موبایلی) در بین جوانان: مطالعه موردی استان کردستان. همایش فرصت‌ها و چالش‌های فضای مجازی تهران، دانشکده علوم توانبخشی.

حیدری، ح. (۱۳۹۵، ۴-۵ آبان ۱۳۹۵). بررسی و مقایسه رابطه بین مولفه های سلامت روان با فضای مجازی در بین دانش آموزان، همایش فرصت ها و چالشهای فضای مجازی با رویکرد پیشگیری و ارتقای سلامت تهران، دانشکده بهزیستی.

خبرگزاری ایسنا. (۱۳۸۴). آمار سازمان ملی جوانان از میزان دسترسی به اینترنت
<http://itanalyze.com/post/>

خبرگزاری مهر. (۱۳۹۶). ایران در جایگاه ۱۰۳ کشورهای جهان در زمینه دسترسی به اینترنت
<https://www.mehrnews.com/news/3991742/>

خلیج آبادی فراهانی، فریده (۱۳۹۸) مواجهه با محتوای خارج عرف جنسی (پورنوگرافی) در اینترنت و فضای مجازی و تاثیر آن بر رفتار جنسی و روابط بین فردی نوجوانان در تهران، فصلنامه خانواده پژوهی، شماره ۱۵، دوره ۱، صص: ۱۵۳-۱۲۷.

خلیج آبادی فراهانی، فریده، (۱۳۹۴) گزارش نهایی طرح "دیدگاه و تجربیات دختران و پسران ۱۵-۱۸ ساله از نقش اینترنت و فضای مجازی در شکل گیری هنجار، نگرش و رفتارهای پرخطر مربوط به سلامت باروری و جنسی در شهر تهران"، موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت رازقی، ن. و م صفاری بادی، (۱۳۹۴). شبکه های اجتماعی مجازی: تهدید یا فرصت. فرصتها و چالشهای فضای مجازی با رویکرد پیشگیری و ارتقای سلامت تهران

روحانی، ف. و، تازی، س. (۱۳۹۰). بررسی میزان اعتدال به اینترنت و رابطه آن با انگیزه تحصیلی و رشد اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه استان مازندران فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علون تربیتی، ۲، ۱۹-۳۴.

غلامعلیان، س. و، نادی، م. (۱۳۸۳). بررسی انزوای اجتماعی کاربران اینترنت شهر اصفهان همایش کشوری اوقات فراغت شاهرود.

محمدپور، ا. (۱۳۹۲). تجربه ی نوسازی، مطالعه تغییر و توسعه در هورامان با روش نظریه ی زمینه ای. تهران: جامعه شناسان

هاشمی زاده، و. و، خمیس آبادی، م. و، مرآتی، ع. (۱۳۹۱). بررسی آسیبهای حضور در محیط مجازی برای دختران. مجموعه مقالات نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب های اجتماعی نوپدید، تهران.

یاسمی نژاد، ع. آزادی، ا. و، امویی، م. (۱۳۹۰). فضای مجازی، امنیت اجتماعی، راهبردها و استراتژی ها. همایش ملی صنایع فرهنگی، نقش آن در توسعه پایدار، کرمانشاه.

Ahmadabadi Z., Panaghi, L., Madanipour, A., Sedaghat A., Tira, M., Kamrava, s., & Gh., M. (2015). Cultural Scripts, Reasons for having sex and regret: A Study of Male and Female University Students. *Sexuality & Culture*. doi:10.1007/s12119-015-9277-2

- Alexy, E.M., Burgess, A. W. & Prentky,R.A. (2009). Pornography use as a risk maker for an aggressive pattern of behavior among sexually reactive children and adolescents. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 42, 442-453.
- Brown J.D, Halpern C.T., & K.L., L. E. (2005). Mass media as a sexual super peer for early maturing girls. *Journal of Adolescent Health*, 36, 420-427 .
- Brown, J. (۲۰۰۲). Mass media influences on sexuality. *Journal of Sex Research*, 39(1), 42-45 .
- Escobar-Chaves, S. L., Tortolero, S. R., Markham, C. M., Low, B. J., Eitel, P., & Thickett, P. (2005). Impact of the Media on adolescent Sexual Attitudes and Behaviors. *Pediatrics* 116, 303-326 .
- Grondelski, J.M., (2012) Pornography, Masturbation and the Confessor, *Homiletic & Pastoral Review Magazine*, URL: <https://www.hprweb.com/2012/11/pornography-masturbation-and-the-confessor/>
- Gruber, E. (2000). Adolescent sexuality and the media a review of current knowledge and implication. *Western Journal of Medicine*, 210-214 .
- Hallfors, D., Waller, M., Ford, C., Halpern, C., Brodish, P., & Iritani, B. (2004). Adolescent depression and suicide risk: association with sex and drug behavior. *American Journal of Preventive Medicine*, 27(3), 224-231 .
- Hedayati Moghaddam MR., Eftekharzadeh Mashhadi I., Fathimoghadam F., & Pourafzali SJ. (2015). Sexual and Reproductive Behaviors among Undergraduate University Students in Mashhad, a City in Northeast of Iran. *J Reprod Infertil*, 16(1), 43-48 .
- Huston, A., Wartella, E. & Donnerstein, E. (1998). Measuring the effects of sexual content in the media: a report to the Kaiser Family Foundation. . Retrieved from Menlo Park, CA: Available at: www.kff.org/entmedia/loader.cfm?url=/commonspot/
- Kaiser Family Foundation/Seventeen Magazine. (2004). Sex smarts: Birth control and protection. Menlo Park, CA: Kaiser Family Foundation.
- Khalajabadi Farahani F., Akhondi, M., Azin, A., & Shirzad M. (2014). HIV Risk- perception and sexual risk-taking behaviors among male college-students in Tehran, . *Avicenna Research Institute (Unpublished Report)* (In press .)
- Khalajabadi Farahani, F. (2008). Sexual Norms, Attitude and Conduct among female college students in Tehran. (PhD Thesis PhD Thesis), London School of Hygiene and Tropical Medicine Retrieved from <http://researchonline.lshtm.ac.uk/682381/>
- Khalajabadi Farahani, F., & Cleland, J. (2015). Perceived norms of premarital heterosexual relationships and sexuality among female college students in Tehran. *Culture, Health & Sexuality*, 1-18. doi:10.1080/13691058.2014.990515
- Kosunen, E., Kaltiala-Heino, R., Rimpela, M., & Laippala, P. (2003). Risk-taking sexual behaviour and self-reported depression in middle adolescence—a school-based survey. *Child Care Health Dev.*, 29, 337-344 .
- Lofgren-Martenson, L., & Mansson, S. M. (2009). Lust, Love and life: A qualitative study of Swedish adolescents' perceptions and experiences with Pornography. *Journal of Sex Research*. doi:10.1080/00224490903151374

- Mohammadi, M. R., Mohammad, K., Khalajabadi Farahani, F., & et.al. (2006). Reproductive knowledge, attitude and behaviour of adolescent males in Tehran. *International Family Planning Perspective.*, 32, 35-44 .
- Newman, L. (2000). *Social Research Approaches*. London: Allyn & Bacon.
- Orr, D., Beiter, M., & Ingersoll, G. (1991). Premature sexual activity as an indicator of psychosocial risk. *Pediatrics*, 87, 141-147 .
- Owens, E.W., Behun, R.J., Manning, J.C., Reid, R.C. (2012) The impact of internet pornography on adolescents: A review of the research, *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19: 99-122.
- Romer, D. (2010). Adolescent risk taking, impulsivity, and brain development: Implications for prevention. *Development Psychobiology*, 52, 263-276.
- Taleghani, F., Merghati-Khoie, E., Noroozi, M., & Tavakoli, M., Gholami, A., (2017). The Role of Mass Media in Iranian Youth's Premarital Sexual Relationships: A Qualitative Studies. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*, 5(1), 91-98.
- Todd G. Morrison, Shannon R. Ellis, Melanie A. Morrison, Anomi Bearden, and Rebecca L. Harriman, (2006) "Exposure to Sexually Explicit Material and Variations in Body Esteem, Genital Attitudes, and Sexual Esteem Among a Sample of Canadian Men," *The Journal of Men's Studies* 14: 209-22 (216-7).
- Tsitsika, A., Critselis, E., Kormas, D., Konstantoulaki, E., Constantopoulos, A., & Kafetzis, D., (2009). Adolescent pornographic Internet site use: A multivariate regression analysis of the predictive factors of use and psychosocial implications. *CyberPsychology and Behavior*, 12, 545-550.
- Vakilian, K., Mousavi, S. A., & Keramat, A. (2014). Estimation of sexual behavior in the 18-24 years old Iranian youth based on a crosswise model study. *BMC Research Note*, 7-28 .
- Ybarra, M.L, Mitchell, K.J., Hamburger, M., Diener-West, M., & Leaf, P.J. (2011). X-rated material and perpetration of sexually aggressive behavior among children and adolescents: Is there a link? *Aggressive Behavior*, 37: 1-18.